

Torsdagen den 23 Februari.

Kl. 6 e. m.

§ 1.

Justerades protokollsutdrag för den 22 i denna månad.

§ 2.

Föredrogs Stats-Utskottets utlåtande N:o 12, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens tredje hufvudtitel.

Mom. a).

Öfver Utskottets hemställan i detta moment uppstod öfverläggning och yttrade:

Herr Hedin: Herr Talman! Då de frågor och ärenden, som representeras af tredje hufvudtiteln, förekommit till behandling i Riksdagen, har det mer än en gång från ministerbanken blifvit dels antydt, dels i temligen otvetydiga ordalag utsagdt, att folkrepresentanterne sakna förmåga att fatta och förstå dithörande angelägenheter. Ordalagen ha kunnat vexla, men den stående tankegången, *la pensée immuable*, har nog starkt smakat af andemeningen i preussiske inrikes- och polisministern von Rochows berömda reskript af år 1838 till invånarne i den goda staden Elbing, hvori han allvarligen förehöll dem, att undersåten ej bör på höga vederbörandes beslut och åtgärder använda sin inskränkta insigts måttstock. En dylik mening torde i vissa andra länder passa bättre än i vårt, och för min del måste jag fasthålla representantens befogenhet att yttra sig äfven om denna del af statsförvaltningen. Jag menar ej hans formela rätt, hvilken man, förstås, lemnat obestridd, utan hans på insigt och sakkunskap stödda, om jag så får säga, reela rätt. Och att nämnda sakkunskap ej är i detta fall, mer än i de mångfaldiga andra frågor som det tillkommer representationen att handlägga, förbehållen männen af facket allena, det sluter jag, bland annat, af det faktum, att just desse — såsom t. ex. nuvarande Herr Utrikesministern och hans närmaste företrädare — ofta befinna sig i den mest flagranta meningsolikhet rörande diplomatiska ärenden, hvarpå det vore lätt att anföra talrika exempel.

I vårt land har, på senare tider, den åsigten mer och mer utbildat sig, att inga andra statsutgifter så onyttigt användas, som de å tredje hufvudtiteln anvisade. Då det inträffar, att denna gren af statsförvaltningen befinnes skilja sig från alla andra, derigenom att folket ej är i stånd att upptäcka några nyttiga resultat deraf, så kommer man helt natur-

ligt till den förmodan, att sådana resultat icke heller finnas. Ett sådant antagande afvisas ej genom påståenden om vårt förnufts otillräcklighet i dylika ännen, utan genom resultaternas framläggande, hvilket, som bekant, icke sker. I vårt kritiska tidevarf går den diplomatiska viskelpelsen, liksom så många annan, ej längre fri för tviflets inkast.

Det är nu icke min mening, att för denna resultatlöshet göra *personerna* uteslutande ansvarige. Utan tvifvel ligger en del af skulden i, hvad man plägar kalla, *sakernas egen natur*. Då vi nemligen numera uppenbarligen äro reducerade till att icke hafva någon utrikes politik alls, så återstår till sysselsättning för våra diplomater — så som de äro utbildade och så som de uppfatta sin uppgift — ett tomt sken och ceremoniväsande, och det skulle i sanning vara en psykologisk märkvärdighet, om i *den* skolan skicklige statsmän danades. Detta medför äfven en betänklig svårighet i afseende på utrikesministerembetets besättning, så länge det är gifvet, att utrikesminister endast kan sökas bland våra diplomater. Om, vid utrikesministerpostens ledighet, i en på antydda sätt utbildad diplomatkorps lättare påträffas en *ministre étranger aux affaires*, än en skicklig *ministre aux affaires étrangères*, så synes mig detta endast vara de faktiska förhållandenas helt naturliga verkan.

Men med allt erkännande af de förmildrande omständigheter, som vårt lands förändrade politiska ställning innebär, är dock hufvudsakliga anledningen till vår kostsamma diplomatis nästan absoluta gagnlöshet att söka hos personerna och i det af dem följda system. Det är i detta hänseende tvänne förhållanden, som framför allt ådraga sig uppmärksamheten. Jag nämner först befodringsväsendet. Att ett adligt namn ännu betraktas såsom ett mer än skicklighet — vunen vare sig genom studier eller handläggning af praktiska värf — afgörande kompetensvilkor, är alltför bekant. Vidare synes man ej ha aktat deruppå, att beskaffenheten af våra diplomaters nuvarande uppgift — som är ej oväsentligt förändrad mot förr, då vårt folk ingrep i världshändelserna — bort föranleda, att afseende fästes å till en del andra personliga egenskaper, än de som fordom tilläfventyrs kunde anses i första rummet erforderliga. Vår så kallade utrikes politik och diplomati äro numera, för så vida de skola tjena något förnuftigt ändamål, hänvisade till blygsammare förehafvanden, än tillföre. Men lika fullt kunde dock våra beskickningar hafva en nyttig verksamhet, såsom att tillhandagå utrikes vistande landsmän, att studera främmande länders förhållanden och derom till hemmet göra meddelanden, att der de äro anställda beriktiga felaktiga uppgifter och rykten om tillståndet och händelserna i vårt land o. s. v. Detta förutsätter emellertid vissa egenskaper, som ej veterligen tagas i betraktande vid rekryterandet af vår diplomati. Huru skall väl den diplomatiska ämnesvennen kunna ega någon blick eller erfara något intresse för det främmande landets förhållanden, när han ej, vare sig genom omfattande förstudier eller genom förutgående befattning med allvarliga, praktiska värf, vunnit någon utgångspunkt för betraktelsen af dessa förhållanden, och huru då kunna inhemta någonting, värdt att meddela till hemmet?

Betraktar man befodringsväsendet inom vår diplomati, kan man i sjelfva verket ofta ej vänta eller hoppas annat, än att dess personal skall

egna sin tid åt — om det uttrycket tillåtes mig — ett diplomatiserande dagdrifveri.

Hans Excellens Herr Utrikesministern tillkännagaf förlidet år i Första Kammaren, att han aldrig skulle vara med om att i diplomatien använda personer, som förut tillhört andra embetsbanor. Jag öfverlemnar åt det diplomatiska skarpsinnet att, hvad jag icke förmår, lösa motsägelsen mellan denna föresats, å ena sidan, och, å andra sidan, det i samma andegrad uttalade påståendet, att man nu har — som orden fölla — "vida större fordringar än förr" på diplomatien, samt att "den mångfald af intressen, som genom den innerligare samfärdseln folken emellau på senare tider uppstått, påkallar synnerlig sakkunskap, nit och erfarenhet". För det naturliga eller odiplomatiska förnuftet förefaller det eljest, som skulle de der mångfaldiga internationela intressenas befordran just förutsätta, bland annat, den sakkunskap, som på andra embetsbanor eller, i allmänhet, genom offentlig verksamhet kan förvärfvas, men som sannerligen icke utbildas under en attachés renskrifvaregöromål eller dolce far niente. Om de förenade rikena för närvarande ega ett sändebud med de af Herr Utrikesministern omtalade egenskaper — sakkunskap, nit och erfarenhet — så är det just en man, som förut hufvudsakligen egnat sig åt en annan bana, men ej synnerligt lång tid offrat åt det diplomatiska noviciatet — jag menar de förenade rikenas envoyé i Petersburg, Herr Björnstjerna. Det torde näppeligen bestridas, på tal om gagnet eller gagnlösheten af vår diplomati, att han utgör ett lysande, men fullkomligt enstaka undantag från regeln.

Jag förmodar att, huru illa den stora fristaten i Nya Verlden må stå till boks hos den diplomatiska skola, som Hans Excellens Herr Statsministern för utrikesärendena representerar, man dock ej skall förneka, att Amerikanarne rätt väl förstå sina egna intressen och veta använda lämpliga personer i deras tjänst. Nåväl, der har man vågat i diplomatien använda personer från andra banor. En Washington Irving har i Madrid representerat Förenta Staterna, jag skulle tro med en framgång, fullt jemförlig med våra herrar Stedingks och Lindstrands. Henry Wheaton — som bekant, ett af århundradets största namn inom den internationela rätten — har representerat sitt land i Kjöbenhavn; jag vet ej, om det får a priori antagas, att han skall komma att öfverglänsas af nuvarande svensk-norska sändebudet dersammastädes. Verldskunnige vetenskapsmän, såsom George Bancroft och John Lothrop Motley, hafva, den förre i Frankfurt och Berlin, den senare i Wien och London, varit samtida med svensk-norske envoyéer, med hvilka historien har ingenting ötaladt. Bröderne Everett, Edward och Alexander Henry, hafva med utmärkelse representerat sitt land, den ene i Spanien, Kina och flerstädes, den andre i London. John Quincy Adams betecknade de första stegen på sin diplomatiska bana med ett i tvänne verldsdelar frejdadt arbete öfver preussiska provinsen Schlesien. Henry Clay, underhandlaren i Gent, hade gjort sig ett namn såsom advokat och folkrepresentant. Ingen af dessa män — och detta är blott några exempel, tagna i högen — ingen af dessa män hade "utbildat sig", för att begagna Herr Utrikesministerns uttryck, eller förvärfvat "sakkunskap, nit och erfarenhet" genom renskrifning i ett kabinett för utrikes brevexlingen eller genom flanering på de europeiska hufvudstädernas bu-

levarder, utan genom vetenskapliga studier och författareskap, genom utfö-
vande af advokatens, af publicistens, af folkrepresentantens, af den juri-
diske eller administrative embetsmannens allvarsamma pligter.

Från frågan om befordringsväsendet vänder jag mig till den andra, förut antydda hufvudorsaken till vår diplomatis dyrbara betydelselöshet, och kommer jag härvid att beröra en svar i högsta ledningen af denna statsförvaltningsgren. Jag afser bristen på instruktion för våra beskickningar och på öfvervakande af deras sätt att sköta sina åligganden. När man litet emellan erfar, huru de vårdslösa sina skyligheter — huru t. ex. i Paris landsmän afvisats med snäsiga svar, att man ej hade tid att åhöra deras andraganden, d. v. s. ej hade tid att uppfylla sina embetspligter; eller huru i Algier vår generalkonsul, åberopande sin högvigtiga diplomatiska mission, till sin bokhållare hänvisar en intelligent köpman, som infann sig å nämnda ort för att undersöka möjligheten af en betydligare export af nordiska produkter till norra Afrika; eller huru de uraktlåta att till hemmet meddela viktiga underrättelser, till den grad att t. ex. vår minister i Berlin förliden sommar ej gjorde det ringaste för att sätta vår allmänhet i künmedom om en då i en nordtysk stad tillämnad exposition af, bland annat, landtbruksredskap; huru de försumma att beriktiga för vårt land menliga rykten, som kringlöpa i den främmande pressen — när man, säger jag, lägger märke till detta och dylikt, så ser det ut, som skulle hvarken våra beskickningar af vederbörande erhålla nödiga instruktioner rörande sina åligganden, eller deras sätt att sköta sina befattningar i minsta mån öfvervakas. Jag menar ej, att de rörande frågor på dagordningen lemnas utan förhållningsordres: instruktioner i denna mening lemnas naturligtvis efter hand genom Utrikesministerns skrivelser. Men det gifves, skulle man föreställa sig, vissa allmänna, ej af vexlande tidsomständigheter beroende skyldigheter, som borde åligga våra diplomater, och rörande hvilka en allmän instruktion ej skulle vara ur vägen, så väl till deras egen efter rättelse som till upplysning för dem, hvilka behöfva anlita våra legationer. Det har ju befunnits nödigt att förordna om deras åligganden, som åstunda sändebudens biträde: jag påminner om de, mig veterligen ej upphäfdade, Kanslikollegii kungörelser af 12 Juni 1793 och 17 November 1797 om deras skyldighet, som i rätttegångs- eller andra enskilda angelägenheter vilja anlita Kongl. Maj:ts utrikes varande sändebuds biträde. När så är, förefaller det som borde dessa stadganden motsvaras af en instruktion rörande sändebudens åligganden i dylika fall, hvilken äfven tjenligen kunde bestämma deras öfriga, hvad jag kallat, allmänna skyldigheter. Nu förekommer emellertid att, åtminstone såvidt mig är bekant, ingen annan dylik instruktion finnes än de knapphändiga föreskrifterna i § 23 af 1809 års — dessutom, fruktar jag, nog mycket bortglömda — Kansli-ordning. Huru efterlefvas väl de i nämnda stadga intagna föreskrifter, att Kongl. Maj:ts ministrar i utlandet böra, bland annat, ej blott insända berättelser om allt hvad af vikt i politiskt afseende förefaller uti det land, der de residera, utan ock, som det heter i den anförda paragrafens 3 och 4 mom., hemskicka meddelanden "beträffande invärtes ställningen i landet, handeln, finanserna och andra ämnen af nytta och användbarhet för riket", samt vidare "i alla mål, hvaruti Kongl. Maj:ts undersäter dem anlita, med upplysningar, råd och biträde

vid deras angelägenheters bevakande dem till handa gå? Huru föga detta senare ofta nog iakttagas, derom har jag förut yttrat mig. Och hvad det förra vidkommer, så torde af det faktum, att — med undantag af flera viktiga meddelanden från envoyéen i Petersburg — ingenting af våra ministrars studier öfver främmande länders förhållanden kommer den svenska allmänheten till godo, kunna med fog dragas den slutsatsen, att antingen inga meddelanden af förut nämnda slag ingå, eller ock att de intet dugligt innehålla; ty att Utrikes-departementet skulle undanhålla upplysningar af nytta och användbarhet för riket är ju icke antagligt.

Min slutanmärkning är sålunda den, att vår diplomati behöfver grundligen reformeras, såvida den skall göra något gagn; eljest lärer den mening, som anser hela denna ståt kunna saklöst indragas, komma att mer och mer utbreda sig. Jag har ej velat lemna detta tillfälle obegagnadt att framhålla behofvet af en allvarsam reform; detta yrkande skall så länge upprepas, tills det ej längre kan afvisas. Nu är det emellertid för tillfället närmast fråga om en reduktion af kostnaderna för vår diplomati, som — äfven reformerad och lemnad i dugligare händer — ej behöfver så stora proportioner, som nu, och i denna fråga, i afseende hvarpå jag hänvisar till min motion i ämnet, anhåller jag om bifall till de tolf reservanternes i Stats-Utskottet förslag i mom. a) och till Utskottets förslag i mom. b). Jag vill ej upptaga tiden med anförande af skäl för den inskränkning af utgifterna å tredje hufvudtiteln, som enligt det förra kommer att efter en öfvergångsperiod inträda, men ber att få, med anledning af Utskottets förslag till en hemställan rörande exspektansstaten, vända Kammarens uppmärksamhet på en detalj under en annan hufvudafdelning af statsregleringen. Å nionde hufvudtiteln begär Kongl. Maj:t, såsom understöd åt rektorn vid Karlskrona elementarläroverk, Karl Rääfs enka, för hennes återstående lifstid, ett belopp af 300 R:dr R:mt. Af bilagan N:o 7 till samma proposition, punkten 43, inhemtas, att Rääf från 1820 till 1869, således i det närmaste ett halft århundrade, utöfvat en lärare- och rektorsverksamhet vid nämnda skola, hvilken af domkapitlet i Lund vitsordas i sådana uttryck, som, att han varit en prydnad ej blott för Lunds stift, utan ock för hela fäderneslandet; vidare att han 1824—1830 haft 600, sedan och till 1840: 720, derefter till 1849: 900, vidare till 1858, då nya lönestaten inträdde, 1,500 R:dr R:mt; vidare att han vid sin död till enka och två söner efterlemnade en tillgång af 1,422 R:dr 57 öre; vidare att hans 67 år gamla enka, sjuklig och svagsynt, ej förmår förtjena sitt lifsuppehälle; vidare att Konungens befallningshafvande i Blekinge län, stadsfullmäktige i Karlskrona samt domkapitlet i Lund förordat hennes ansökan om pension. Sådana krafter behöfva sättas i rörelse, sådana skäl och bevis anföras, när det gäller att förskaffa 300 riksdalers pension åt den af oförskyld nöd lidande enkan efter en man, som, till gagn för den ena generationen efter den andra, under femtio års tid, länge nog mot en spottstyfver arbetat och släpat i statens tjänst. Jemför härmed, huru den öfverdrifna makt och myndighet, Riksdagen beviljat Kongl. Maj:t öfver tredje hufvudtiteln, begagnas, huru på dess pensions- och exspektansstat tusental vråkas till höger och venster, för att belöna diplomatiserande flänörers okända förtjenster, och man har för ögonen bilden af en orätt, som åtminstone närmar sig gränsen af det upprörande.

Jag anhåller, Herr Talman, om proposition å de yrkanden, jag nyss framställde.

I anledning af hvad Herr Hedin sålunda anfört, och då Herr Hedins yrkanden afsågo jemväl den hemställan, som Utskottet afgifvit under litt. b), föreslog Herr Talmannen, att äfven sistnämnda moment i sammanhang med mom. a) nu måtte föredragas. Kammaren gaf härtill sitt bifall; och sedan Utskottets senare hemställan alltså blifvit uppläst, lemnades ordet åt

Hans Excellens Utrikes-statsministern Herr Grefve Wachtmeister, som yttrade: Den förste talaren i afton började sitt föredrag med att söka reservera representantens rätt att yttra sig öfver en fråga, som, efter hvad han påstod, skulle af regeringen och företrädesvis Utrikesministern behandlas såsom ett mysterium, som hålles otillgängligt för alla utanför stående personers blickar. En sådan reservation har dock varit fullkomligt öfverflödig, ty ingen bestrider denna representanten lagligen tillkommande rättighet. Och ingen skulle vara mera tacksam än jag för att få höra föredrag öfver detta ämne, grundade på insigter och sakkännedom, deraf jag icke skulle underlåta att söka draga fördel. Men jag beklagar på det högsta, att jag icke lyckats finna denna insigt och sakkännedom i det anförande af den värde talaren, vi nyss afhört. Han framkastade till en början den satsen, att diplomatiens uppgift nu för tiden icke skulle vara någon annan än ett slags dagdrifveri och att föra *stat*. Detta yttrande återfinner jag äfven någorstädes bland motiverna till den motion, den värde talaren afgifvit i ämnet. Jag vet dock icke, huru detta kan ega sammanhang med hvad den värde talaren jemväl nämnde om den mängd af pligter, som skulle försummas af våra diplomater. Nu är likväl efter min åsigt förhållandet sådant, att vår diplomatis uppgift ingalunda är inskränkt till dagdrifveri och ståt och ej heller så uteslutande som fordom af rent politisk natur. Denna del af dess verksamhet har blifvit betydligt förminskad, i samma mån som Sveriges och Norges maktställning gent emot ötriga makter. Men jag vågar tro, att vår diplomati för närvarande har en vida större uppgift, än den värde talaren förmenat, emedan i senare tider tillkommit en mångfald af andra intressen, hvilka det tillhör diplomatiens att bevaka. Den ärade talaren känner, såsom jag hörde, och har sjelf anfört, hvad jag i detta ämne yttrat på ett annat rum. Jag behöfver derföre icke upprepa det. Men jag ber att få erinra om hvad jag på ett annat ställe i talarens motion läst, att nemligen sedan de internationela förhållandena sålunda utvecklats, diplomaternas göromål likväl skulle hafva blifvit minskade. Jag vågar deremot påstå, att de ökats, att de viktiga intressen, som en väl ordnad diplomati har att bevaka, stigit i samma mån som samfärdseln emellan nationerna vuxit och beröringspunkterna emellan dem blifvit flera.

Vidare vågar jag, äfven i motsats till den värde talaren, påstå, att dessa göromål i allmänhet särdeles väl och med utmärkt samvetsgrannhet skötas af de diplomater, vi för närvarande hafva anställde hos främmande makter.

I en senare del af sitt anförande vände sig talaren emot det befordringssystem, som skulle hafva gjort sig gällande vid tillsättande af

platser inom vår diplomati, och yttrade dervid åtskilligt om adliga namn. Nu är dock förhållandet, att bland våra representanter i utlandet finnes personer, som icke bära adliga namn, men som utmärkt sig för ovanlig skicklighet och förmåga och just *derföre* blifvit befordrade.

Vidare fäste sig talaren vid det yttrande, jag skulle hafva fällt på ett annat rum, att jag nemligen motsatte mig användandet inom vår diplomati af personer, hvilka icke erhållit en för detta kall särskildt egnad utbildning. Jag ber dock att få korrigera hans uppfattning af detta mitt yttrande. Jag sade nemligen, att i de större staterna visserligen framstående politiska personligheter från andra brancher rätt ofta användas i diplomatiska värf, men att sådant mera sällan kunde ifrågakomma hos oss. Stundom inträffar det dock äfven här; och dessa undantag ifrån den allmänna regeln har vår diplomati att tacka för, att den inom sig har kunnat räkna namnen på åtskilliga af vårt lands utmärktaste män. Här-till kan jag nu lägga, hvad grannlagenhetsskäl då förbjödo mig, att personer ännu finnas i lifvet, hvilka, efter att hafva gjort sitt land utmärkta tjänster på den diplomatiska banan, intagit ett lika framstående rum både i Konungens Råd och i den ena af Riksdagens Kamrar. Jag sade, att det endast undantagsvis och mera sällan hos oss kan hända, att andra framstående politiska personer erhålla diplomatiska uppdrag, emedan den politiska sidan af vår diplomatiska verksamhet numera betydligt aftagit i vikt, under det att dess göromål i andra hänseenden ökat genom förändrade internationela förhållanden och genom den större samfärdseln emellan de särskilda länderna. Hvad jag motsatte mig var sålunda icke det, som den värde talaren nämnde, utan att man skulle införa såsom *system* att till beskickningar i utlandet använda andra personer än diplomater. Jag lyser nemligen den tron, att våra diplomater bäst utbildas vid beskickningarne, der de äro i tillfälle att idka nödiga studier och erhålla en bättre utbildning för sitt kall än personer, som egnat hela sin verksamhet åt andra riktningar. Jag vill icke ingå i någon, för öfrigt å min sida fullkomligt obefogad, kritik af andra staters befordringssystem, och lika litet hvad den af talaren åberopade stora amerikanska republiken beträffar, säga, huruvida det system, som der gjort sig gällande, kan vara godt eller dåligt. Att den eger utmärkta diplomater, erkänner jag villigt, men om detta bör tillskrifvas dess befordringssystem, vill jag nu lemna derhän. Anledningen åter till detta system torde väl icke vara någon annan än den, att i republikanska stater de vid olika tider maktgärande uppsöka sina vänner öfverallt i samhället, hvar de än må finnas, och utan afseende å deras antecedentia med dem besätta alla viktigare platser. Men för ett sådant system torde vi ännu icke vara mogna.

Den värde talaren sade, att allt ansvar för de utrikes ärendenas ledning hvilat på Utrikes-ministern, emedan han är den, som väljer sändebuden och meddelar dem nödiga instruktioner. Ehuru jag icke kan erkänna det synnerliga värdet af skrifna instruktioner, medgifver jag likväl gerna, att det är Utrikes-ministerns pligt att sörja derför, att de diplomater, som användas, fylla det ändamål, hvarför de äro anställda, och att dertill endast utvälja sådana män, som verkligen äro sitt värf vuxne. Han är sålunda, jag erkänner det, ensam ansvarig.

Emellertid har den värde talaren här särskildt omnämnt ett par diplomatiska agenter och emot dem framställt anmärkningar, dem jag anser mig böra besvara. Ett välförtjent beröm egnade han deremot åt ett af våra utländska sändebud, som ock förvärfvat sig all rätt till vår tacksanhet, nemligen ministern i Petersburg. Denne diplomat började sin bana såsom attaché vid beskickningen i London, der han uppehåll sig temligen länge, kom några år senare till Petersburg, så till Constantinopel, derefter till Köbenhavn, och slutligen åter till Petersburg. Han har således egnat en temligen lång tid åt den diplomatiska banan och gjort dithörande ämnen till föremål för grundliga studier. Ett annat af våra utländska sändebud bedömes deremot mindre fördelaktigt af den värde talaren, som emot honom anmärkte, att han under det nu pågående kriget icke skulle hafva uppfyllt sina åligganden så som vederbort. Jag får dock förklara, att denna minister visat sig utmärkt nitisk i sitt kall och fullt vuxen det svåra värf, som varit honom anförtrordt. Han har icke blott meddelat Kongl. Maj:ts regering dyrbara och tillförlitliga underrättelser om ställningen i Europa under de senaste förvecklingarne, hvilka underrättelser varit af största vikt för bestämmandet af den hållning vi derunder bort iakttaga. Han har icke blott genom sitt stora anseende på den ort, der han är ackrediterad, förstätt att fullkomligt upprätthålla det goda förståndet emellan de förenade rikena och Nordtyskland, ehuru, såsom väl bekant, ett krig alltid medför svårigheter för en neutral stats diplomati att rätt fylla sin uppgift; utan han har till och med vetat att förskaffa oss väsendtliga fördelar i ett par fall, der en krigförande makt icke alltid beviljar sådana åt en neutral. Detta har jag endast velat säga, på det icke Kammaren må intagas af den fullkomligt falska föreställningen, att detta sändebud gjort sig skyldigt till någon försumlighet i fullgörandet af sina åligganden. Mot ett annat af våra sändebud har talaren framkastat den beskyllning, att han skulle vara otillgänglig för de landsmän, som vände sig till honom med begäran om upplysningar eller råd; och jag har äfven i en tidning ej sällan läst artiklar i samma syftning. Men då jag i anledning häraf sökt erhålla tillförlitliga faktiska upplysningar, har detta märkvärdigt nog städse misslyckats, äfven när jag vändt mig till tidningens redaktion.

Jag skulle helst hafva sett, att inga namn här blifvit uppgifna, och vill nu icke vidare ingå i besvarande af de anfall, som riktats emot personer, så mycket mindre som här står den, som ensam måste bära ansvaret för vår nuvarande diplomatis åtgöranden i utlandet.

Vändande sig till den nu föreliggande Kongl. propositionen, har talaren förenat sig med dem, som emot bifall till densamma reserverat sig, men dertföre återopat de motiver, han i sin motion anför, öfver hvilka det således må tillåtas mig att något utförligare yttra mig. Jag kan icke undgå att i främsta rummet uttrycka min förvåning deröfver, att man just i denna tid vill indraga en del af våra diplomatiska platser, och jag utgår dervid från den åsigt, jag redan uttalat, att nemligen, äfven under den sednaste krigiska tiden vår diplomati visat sig fullt vuxen sin uppgift och på ett för den hedrande sätt fullgjort sina åligganden. Det skulle i min tanke vara högst besynnerligt, att, innan de nu så upprörda internationela förhållandena åter hinna blifva mera ordnade, göra sig af

med en del af en redan förut till det nödvändigaste inskränkt diplomatisk korps eller försvåra dess redan förut invecklade uppgift. Härmed menar jag naturligtvis icke, att vi skola bibehålla det nuvarande antalet diplomater till evig tid, men icke böra vi derå vidtaga någon ändring, förrän de politiska förhållandena blifva ordnade. Ändock nu behöfva vi sålunda, efter mitt omdöme, alla de diplomater vi hafva, ej mindre för lösningen af deras politiska uppgift än äfven för fullgörande af de öfriga tjenster vi ega att fordra af dem.

Jag bör vidare, i anledning af hvad såväl i reservationen som af talaren blifvit nämndt om den förhöjning, som vid 1856—1858 års riksdag beviljades i vår utrikes-budget, anmärka, att denna förändring härledde sig af två orsaker. Den ena var den betydliga prisstegring, som då egt rum i nästan alla länder, och det andra skälet var, att man ville reparera den orättvisa, som begicks 1840, då man beslöt en nedsättning i denna budget, betydligare än den förhöjning deri som sedermera medgafs. Denna nedsättning uppgick nemligen till 160,000 R:dr, under det att förhöjningen ej öfversteg 100,600 R:dr. Denna förhöjning var sålunda icke annat än ett bemödande att bota den skada, man förut tillfogat vår diplomati. Det nuvarande anslaget är fördenskull, efter mitt förmenande, om ej otillräckligt, åtminstone så knappt tilltaget, att det sannerligen icke tål vid någon minskning, så mycket mera som prisstegringen nästan allestädes fortgått, och man ännu icke kunnat märka några säkra symtomer till en förändring i detta hänseende.

Den värde talaren har i motiverna till sin motion, hvilka motiver väl få anses ligga till grund för den åsigt han hyllar, framlagt förslag till åtskilliga indragningar på anslagen till särskilda diplomatiska platser. Jag bör derföre upplysa, att våra diplomaters löner väsendtligen bero af två omständigheter, nemligen dyrheten på den ort, der de skola uppehålla sig, och platsens vigt och betydelse. Orter finnas nemligen, der vårt lands representant måste intaga en mera framstående ställning, än den sändebud från makter af andra ordningen i allmänhet behöfva intaga. Köbenhavn är just en sådan ort; och vårt sändebuds ställning der måste till och med vara mera framstående än dess kollegers äfven ifrån de större staterna. Der ställas sålunda större fordringar på honom än på sändebudet t. ex. från England eller Ryssland. Detta grundar sig ej blott på en gammal tradition från forna tider, utan på det särdeles vänskapliga förhållande, hvari vi stå till Danmark, och på mångfalden af de göromål, som åligga vår beskickning derstädes. Vår minister der måste stå i en ständig beröring med en mänd af landets auktoriteter, mot hvilka han icke kan undgå att visa sin gästfrihet, i vederlag för allt det besvär han nödgas förorsaka dem.

Den värde talaren har äfven sagt, att arfvodena till attachéer vid beskickningarne skulle kunna indragas. Man kan dock icke alltid räkna på att få personer till attachéer utan arfvoden; och på många ställen äro göromålen sådana, att de nödvändigt påkalla deras tjenster. Dessa äro icke af rent politisk natur utan omfatta en mångfald göromål af annan beskaffenhet. Jag skulle önska, att talaren infunne sig på vår beskicknings i Köbenhavn kansli och toge reda på göromålen derstädes. Der eger en beständig korrespondens rum om internationela angelägenheter,

företrädesvis med danska utrikes-ministeriet, norska regeringen, landshöfdingarne i de skånska länen, samt en mängd danska auktoriteter, ej minst polisen.

I Danmark uppehålla sig nemligen en stor mängd Svenskar. Der finnas i Köpenhamn tidtals säkert 10,000 Skåningar, och Norrmännens antal går der vanligen till flera hundra. I de särskilda danska provinserna torde dessutom vistas tillsammans ungefär 40,000 Skåningar. Alla dessa utgöra just icke blomman af Sveriges och Norges befolkning, utan de hafva vanligen mycket att skaffa med danska polisen och de danska domstolarne samt gifva dervid vår beskickning stundom rätt mycket att göra.

I afseende på våra andra beskickningar synes talaren tro, att man skulle kunna minska anslaget till den i Paris. Häremot måste jag dock reservera mig, likasom jag anser nödvändigt att bibehålla den nu uppförda afföningen för våra beskickningar i Berlin och Petersburg. Alla dessa orter torde, likasom London, fortfarande komma att vara bland de för oss mest betydande platser. I Washington äro priserna så dyra, att någon representation der svårligen kan komma i fråga för vår representant. Men jag tror, att man der ännu mera än någonstades i Europa sätter värde på en högre rang hos de främmande sändebuden. Att För-enta Staterna hos oss endast hafva en ministerresident betyder ingenting. De hafva här ytterst ringa intressen att bevaka. Vi hafva deremot ganska stora att fullfölja i Amerika; och göromålen äro der så mångfaldiga, att en legationssekreterare är alldeles outhärlig. Deremot har legationssekreteraren i Wien ansetts kunna tills vidare umbäras. Den värde talaren synes icke förstå, att ministrarnes löner kunna minskas, då mängden och vigten af deras göromål minskas. Det sednare är för närvarande förhållandet i Wien. Denna ort fortfar visserligen alltid att vara af särdeles intresse och en post af stor vikt, emedan vi der erhålla nyckeln till lösningen af många politiska gåtor och få reda på, huru förhållandena gestalta sig på många andra håll. Men de löpande göromålen derstädes äro numera temligen ringa; och legationssekreteraren kan derföre undvaras. Derföre kan äfven ministern under de mera tysta månaderna erhålla någon tids permission, utan att något afdrag behöfver göras från hans lön till underhåll åt den chargé d'affaires, som emellertid intager hans plats. Detta förhållande kan till någon del motivera den föreslagna nedsättningen i aflöning på denna plats. Men jag erkänner, att denna blifvit större än jag önskat, emedan jag icke ansett det vara lämpligt att föreslå en förhöjd utrikesbudget nu, då regeringen måste för andra ändamål i så hög grad taga Kamrarnes frikostighet i anspråk. Men jag hoppas att framdeles, då vi få bättre tillgångar, kunna erhålla medel att höja lönen åt ministern i Wien.

Den ärade talaren har i sin motion uttalat den åsigt, som jag dock nu icke hörde honom upprepa i sitt anförande, att man borde framlägga en specificerad utrikesbudget, upptagande icke blott de särskilda specialsummorna, såsom nu är fallet, utan sådan, att de särskilda posterna i budgeten skulle voteras, likasom förhållandet är med de andra departementenas budgeter. Jag vet väl icke, om talaren vidhåller denna sin mening,

ning, men det torde ändock kunna vara af nytta att nämna, det jag anser detta förslag hos oss vara praktiskt utförbart. Till och med i England, der blott finnes ett parlament, har regeringer rätt att fördela de särskilda anslagen å utrikesbudgeten, och parlamentet har blott förbehållit sig att bestämma hufvudpunkterna. Hos oss, der vi hafva med tvänne nationalrepresentationer att göra, skulle öfvervinnerliga svårigheter möta för sammanjemkande af de olika meningarne i hvarje punkt. Det kan stundom blifva svårt nog att sammanjemka meningarne i fråga om de 7 eller 8 hufvudposter, hvori utrikesbudgeten för det närvarande sönderfaller. Det ifrågavarande förslaget synes mig sålunda alldeles utförbart.

Då Herr Talmannen medgifvit, att den underdåniga skrifvelse, som Utskottet föreslagit i andra momentet af dess utlåtande, äfven får nu omtalas, ber jag att få deråt egna några ord. Jag kan icke inse, huru en sådan skrifvelse kan anses absolut nödvändig, då Kammaren kan vara öfvertygad, att i afseende å expektansarfvodens tilldelande åt diplomatiska agenter, som försättas i disponibilitet, iakttages all möjlig sparsamhet. Men jag måste åt Kongl. Maj:t reservera den fulla friheten att bedöma de omständigheter, som härvid måste tagas i betraktande, äfvensom att bestämma de orter, der sådana i disponibilité försatte diplomater åter kunna användas.

Hvarje man är, om än så duglig, icke lika passande på hvarje post, och härtill kommer, att hos oss många platser äro så illa aflönade, att en gift man icke kan lefva på sin lön derstädes. Till sådana poster kan man naturligtvis icke skicka hvilken som helst i disponibilitet varande agent. Den föreslagna skrifvelsen angående expektansarfvodens tilldelande torde sålunda efter hvad jag nu haft äran anföra, befinnas temligen öfverflödig.

Detta är, mine Herrar, hufvudsakligen hvad jag för ögonblicket ansett mig böra nämna.

Herr Key: Den förste talaren åberopade, såsom ett berättigande för en hvar i diplomatiens irrgångar obevandrad, den meningsolikhet, som visat sig ega rum i de åsichter, Hans Excellens Utrikesministern i år uttalat, och dem, hvilka hans företrädare framlade vid riksdagen 1868. Äfven jag anhåller att få stödja mig på denna meningsolikhet, och ber att få göra det något utförligare än den förste talaren, hvilken blott antydde densamma. I det förslag till utrikesstat, som den förre Hans Excellens Utrikesministern vid 1868 års riksdag framlade att gälla för år 1869, således för blott tre år sedan, yttrade Hans Excellens rörande beskickningen i Berlin, att han ansåg sig "icke kunna föreslå någon förändring" i densamma. Nuvarande Hans Excellens Utrikesministern har i år ansett sig böra föreslå en förhöjning i anslaget för samme minister, "i anseende till den stora prisstegring, som i förening med platsens ökade vikt derstädes inträdt". Förutvarande utrikesministern, Grefve Manderström, yttrade rörande ministern i Wien, att han icke kunde förorda nedsättning i gaget för denna representant, emedan han ansåg en sådan nedsättning "kunna medföra verkliga olägenheter". Nuvarande utrikesministern uttalar såsom sin åsigt, att ifrågavarande beskickning "med afse-

ende å göromålens mängd och vigt synes snarare än någon annan i närvarande stund medgifva en sådan nedsättning”.

Här hafva vi således två snart sagdt diametralt motsatta åsigter, som Hans Excellens Utrikesministern och hans företrädare uttalat rörande beskickningarne i Berlin och Wien.

Hans Excellens Utrikesministern yttrade i sitt nyss hållna föredrag, om jag uppfattade hans ord riktigt, att vår diplomati i utlandet skulle vara särdeles dåligt aflönad. Om jag går till handlingarne och ser hvad i år är föreslaget till våra ministrar och jemför detta med den utredning, som föregående utrikesministern lemnade till Riksdagen år 1868, finner jag att uti Danmark t. ex. har Förenta Staternas minister och legationssekreterare tillhoppa 32,400 R:dr, Italiens minister och legationssekreterare 22,400 R:dr, Preussens envoyé och legationssekreterare tillhoppa 31,654 och Spaniens beskickning 21,948 R:dr, men vår minister i Köpenhamn har 36,000 R:dr. Läger man dertill arfvode åt legationssekreterare och attaché, uppgår kostnaden för beskickningen i Köpenhamn tillhoppa till 41,400 R:dr; således till vida mer än Preussens, Spaniens, Italiens och Förenta Staternas. Men nu är derjemte att bemärka, att lefnadskostnaderna i Köpenhamn äro billigare än i Stockholm. Vidare lärer det väl vara temligen klart, med all aktning för vår nuvarande minister i Köpenhamn och hans göromål, att svenska utrikesministerns embeete *måste* vara af vida mer betydelse, och den representation, han måste utöfva mot främmande sändebud i Stockholm, vara långt större än ens kan ifrågasättas såsom behöflig af ministern i Köpenhamn. Icke desto mindre har vår utrikesminister 24,000 R:drs årlig lön, under det att ministern i Köpenhamn har 36,000 R:dr.

Går jag vidare till England, så finner jag att Belgien aflönar sin envoyé och legationssekreterare i London med tillsammans 49,700 R:dr. Danmarks envoyé och legationssekreterare åtnjuta 52,400 R:dr, Förenta Staternas 77,850 R:dr, men vår envoyé 64,000 R:dr. I Frankrike har äfven vår minister 64,000 R:dr; under det att Belgiens har 45,150 R:dr och Danmarks 48,000 R:dr. I Preussen har vår minister 36,000 R:dr, Danmarks 31,600 R:dr o. s. v. Då jag sålunda jemför de förnämsta länderna och deras utrikesrepresentanter med våra ministrar, så kan jag med bästa vilja icke finna annat, än att de sistnämnde äro snarare högre aflönade än utlandets representanter med motsvarande rang och på motsvarande platser, men ej tvärtom.

Hvad som kan anses skickligt och behöfligt för Förenta Staternas, Preussens, Belgiens och Danmarks representanter i främmande länder, torde äfven vara tillräckligt för våra.

Håller jag mig till Danmarks hofkalender för år 1871, så finner jag att, när Sverige t. ex. har 13 beskickningar, har Danmark endast 8, Sverige har 7 legationssekreterare, Danmark 5. Jag tror mig således tillräckligt hafva bevisat, att den aflöning, som Svenska staten består sina sändebud i utlandet visst icke är mindre, utan högre än de flesta andra staters.

Frågans hufvudpunkt torde dock icke egentligen ligga i det större eller mindre riksdalerstalet. I detta fall ber jag att få ansluta mig till hvad den förste talaren yttrat. Jag tror, att den ligger i uppfattningen

af vår diplomatis *betydelse*. I fornda dagar, när kommunikationsväsendet ännu var outveckladt, när kabinettskurirerna ofta hade svårt att komma både fram och tillbaka, under det att ärendena icke tilläto något uppskof, då berodde det ofta mera på sändebudets initiativ, på hans eget omdöme, på hans egen pröfning af förhållandena. Nu för tiden, då telegrafan är en så tillräckligt säker och så hastig budbärare mellan de respektive regeringarne, är diplomatiens sjelfverksamhet i hög grad reducerad. Vidare tror jag, att i våra dagar, då vi se alla stora ärenden behandlas på kongresser, och endast de löpande ärendena afgöras af makternas representanter, diplomatiens vikt och betydelse äfven derigenom äro väsendtligt förminskade.

Man har derjemte i våra dagar en makt, som måste accepteras såsom sådan, nemligen den allmänna opinionens och tidningspressens makt. Hvarje internationel fråga, som kommer å bane, diskuteras af hundratals tidningar inom- och utomlands. Pressen bemäktigar sig och ger uttryck åt densamma, och detta uttryck blir oftast det allmännas. Således tror jag, att personligheten inom diplomatiem åtminstone under vanliga förhållanden är af mindre vikt än fordom.

En af världens störste menniskokännare La Rochefoucauld har i en af sina maximer sagt, att "man kan vara klokare än hvar och en annan, men icke klokare än alla andra." Om detta var befogadt fordom, så lär det väl vara det ännu mer nu. Men på samma gång jag påstår, att diplomatiem ej har samma betydelse som förr, är jag likväl öfvertygad att, om landet hade fullt förtroende till densamma och såge lika utmärkta män i spetsen derför, som då Sverige representerades i utlandet t. ex. af en Johan Skytte, en Adlers, Salvius m. fl., representationen icke skulle nagelfara så noga som nu med anslagen till ifrågavarande hufvudtitel. Under närvarande förhållanden kan jag icke biträda det förslag till utgiftsstat för diplomatiska ändamål som blifvit upprättadt, utan yrkar bifall till reservationen, i hvilken jag deltagit.

Herr Lindström: Hvar och en som icke ställer sig på de höga anspråkens stege, derifrån man lätt kan riskera att falla ned och bryta halsen af sig, utan vill försöka att iakttaga måtta i sina fordringar, måste på sätt och vis känna sig tillfredsställd med det resultat, hvartill äfven reservanterne kommit. Man måste också känna sig benägen att uttrycka sin tillfredsställelse dermed, att den inom denna Kammare, som från början ställt sina anspråk vida högre än dessa reservanter, i dag dock gjort så stora eftergifter, att han ansett sig kunna instämma uti deras förslag. Jag, som för min del kommer att rösta för bifall till Utskottets förslag, anser mig dock, äfven från regeringsvänlig synpunkt, kunna instämma med reservanterna, ehuru jag, efter hvad som här förekommit och efter hvad jag vågat taga mig friheten yttra, kommer att biträda Utskottets mening. Jag säger, att jag icke egentligen har något emot att rösta med dessa reservanter, då jag finner, att de verkligen iakttagit en moderation, som är prisvärd, och för öfrigt kommit till ett resultat, som, ehuru på det hela betydelselöst, dock har den förtjensten att vika betydligt af från den riktning som motionären på tredje hufvudtiteln anvisat. Ty hvad afser väl egentligen reservanternas förslag? Icke nedsättning i de utgifts-

belopp, som för närvarande höra till tredje hufvudtiteln och som blifvit, i den Kongl. propositionen begärda. Förslaget afser endast en utbrytning ur denna hufvudtitel af en del af dess ordinarie anslag och denna anslagsdels införande under tillfälliga utgifter. Sedan man en gång blifvit ense derom, att Riksdagen kan nedsätta äfven ordinarie anslag, inverkar den af reservanterna föreslagna anordningen i det hela föga på den föreliggande staten. Utan att för min del vilja upptaga till diskussion hvarken något af hvad här förekommit från den förste talarens sida eller af det svaromål, som deraf föranledts, tillåter jag mig blott att göra några anmärkningar, hvartill situationen gifver särskild anledning. Jag ber då att i främsta rummet få fästa uppmärksamheten på den omständighet, som förekommer i motionärens förslag, då han nemligen önskar, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla "om framläggande för nästa Riksdag af en detaljerad utrikesbudget, med iakttagande af alla ytterligare möjliga besparingar för att af Riksdagen framställas m. m." Det är icke någon förebräelse mot Utskottet, då jag erinrade derom, att Utskottet varit obeskedligt nog att helt och hållet hafva ignorerat denna viktiga punkt i motionärens framställning. För min del har jag lätt nog att finna orsaken härtill, som dels torde ligga deri, att Kongl. Maj:ts proposition verkligen varit åtföljd af en detaljerad budget, dels den att Utskottet i afseende på förslaget att Riksdagen skulle, hvad fastställelsen af samma beträffar, förfara på samma sätt som för öfriga departementens budgeter, funnit detta sätt att gå till väga vara — såsom Utrikesstatsministern nu förklarar — "opraktiskt". Att emellertid motionären härmed låtit sig nöja är jag långt ifrån att klandra, tvärtom betygar jag min ringa tacksamhet därför.

Jag har vidare en annau anmärkning att göra, som kanske lika mycket rör Utskottet som motionären. Motionären säger nemligen, att han med sin motion icke afsett någonting annat än att i allmänhet påvisa att minskning af vår utrikesbudget kan och bör ega rum. Detta är något som jag för min del visst icke vill bestrida. Men när han längre ned lika visst säger, att detta icke kan "med ens verkställas", så förefaller det besynnerligt, att han på nästa rad dock är besluten att på hufvudtiteln genast stryka nära 60,000 R:dr. Jag hade föreställt mig, att, om motionären ansett nödigt att stryka större eller mindre belopp, han äfven bort upplysa i hvilka särskilda delar en sådan strykning skulle ega rum. Efter hvad hans Excellens Utrikesministern nyss anfört, finner jag, att det åtminstone i närvarande ögonblick icke vore välbetänkt att göra en sådan strykning alls, men jag skulle hafva varit motionären mycket tacksam, om han något närmare angifvit å hvilka anslag under utrikesbudgeten han åsyftat nedsättning. Han säger sig visserligen vilja lemna Stats-Utskottet detaljerade upplysningar i ämnet. Men Utskottet har icke nämnt något derom, huruvida dessa detaljerade upplysningar, som dock synas nödvändiga för förslagets bedömande, kommit Utskottet tillhanda. Så mycket har dock motionären upplyst oss om, att de förnämsta indragningarne i utgifterna skulle kunna ske på den så kallade ministerstaten. I afseende härå torde det vara temligen svårt att bilda sig något säkert omdöme, åtminstone äro de jemförelser, som Herr Key gjort, icke fullt giltiga. När han t. ex. jemför den aflöning Förenta Staternas envoyé

har i Köbenhavn med den inkomst Svenska ministern derstädes har, så är denna jämförelse haltande. Man måste nemligen först och främst, äfven om man såsom Herr Key icke vill åt personligheter inrymma något värde, taga i beräkning huruvida med afseende på ansvar och vigt dessa begge personers befattningar äro identiska; och i detta afseende tror jag, att hvarken Förenta Staterna eller Spanien har så mycket att beställa i vårt naboland som vi. Icke heller anser jag en annan af hans jämförelser hålla streck, nemligen mellan de 24,000 R:dr, hvilka utgå såsom aflöning åt Sveriges utrikes statsminister, och de 36,000 R:dr, hvilka utgöra traktementet åt vår envoyé i Köbenhavn. Ty här gäller det icke blott att bedöma, om man lefver billigare i Köbenhavn eller i Stockholm. Äfven andra omständigheter måste tagas i betraktande, t. ex. den att, medan det med den stora tillgång på ämnen, som lärer finnas, kan vara lätt nog att fylla den plats en utrikesminister intager i Stockholm, så torde det kanske vara svårt nog att fylla envoyé-platsen i Köbenhavn. Jag tror för min del, att det icke går lika lätt att skapa och skaffa envoyéer som motioner, äfven om förarbetet till dessa sednare blifvit af *andra* skickliga händer undangjordt och materialet väl beredt.

Herr Jöns Pehrsson: Jag hade visserligen icke behöft begära ordet i denna fråga, då så många talare förut tillräckligt utvecklat densamma, och dessutom alla denna Kammares ledamöter inom Stats-Utskottet äro reservanter i frågan. Men jag har icke kunnat underlåta att betrakta densamma ur en allmänare synpunkt. Det måste naturligtvis förefalla mindre behagligt, känslan måste blifva på ett mindre angenämt sätt berörd, då man ständigt hör, att regeringens och medkammares åsikter skulle vara de visaste och rättaste. Jag kan icke dölja min mening, nemligen att äfven denna Kammares åsigt har skäl för sig, hvarför jag ock anser oss hafva full anledning att önska det medlemmarne af denna Kammare icke alltför strängt hålla på regeringens och medkammares mening. I detta afseende tror jag visst, att denna Kammare vid mer än ett tillfälle varit medgörlig. Det är endast under förmodan, att det icke kunnat skada att denna tanke blifvit uttalad, som jag begärt ordet.

Herr Hedin: Jag anhåller endast att, till hvad jag redan anfört, ytterligare få tillägga några ord, då jag finner mig hafva haft den ledsamma oturen att icke uttrycka mig med tillräcklig grad af tydlighet för att förebygga missförstånd. Hans Excellens Herr Utrikesministern har uppfattat mina ord så, som jag skulle hafva sagt, att diplomatens uppgift numera vore inskränkt till dagdrifveriets. Naturligtvis har jag hvarken tänkt eller sagt någonting sådant; men jag har påpekat, att det nu gällande befordringssystemet inom diplomatiska korpsen är sådant, att för innehafvare af tjänster derinom ofta nog intet annat återstår, än att uppfatta sina befattningar på det sättet; hvilket är en betydlig skilnad. Vidare har jag icke sagt, att adliga namn uteslutande utgöra kompetensvilkoret för erhållande af platser inom diplomaten; utan jag har sagt, att de synas ega stort företräde framför andra kompetensvilkor, såsom skicklighet och erfarenhet. Vidare har jag icke påstått, att vår envoyé i Berlin gjort sig skyldig till försummelse, som stått i förbindelse med pågående, eller

rättare sagdt nu slutade förvecklingar i Europa, utan jag har endast om-
 talat det i sammanhang med den nytta våra diplomater kunde göra ge-
 nom att hemskicka underrättelser om förhållanden i utlandet, som kunna
 beröra våra näringar och vår industri. Jag nämnde ju uttryckligen ex-
 positionen i Lübeck. Hvad vidare angår vådan deraf, att, under nu i
 Europa rådande oroliga förhållanden, sträfva till åstadkommande af minsk-
 ning i utrikes budgeten, så ber jag få erinra derom, att jag instämt med
 reservanterna, och enligt deras förslag behöfver ju Kongl. Maj:t först under
 loppet af år 1872 vidtaga de nödiga indragningar på utrikesstaten, som
 blifva en följd af samma förslag. Hur länge dessa oroliga förhållanden
 komma att vara kan ingen veta, men jag tror för min del vi möta dem
 bättre genom anskaffande af gevär än genom diplomatiska noter. Slut-
 ligen har en värd talare på Göteborgs-bänken sagt sig icke kunna förstå,
 huru jag på ett ställe i motionen kan medgifva, att indragning af hvad
 jag ansett vara öfverflödigt på budgeten icke med ens läser kunna verk-
 ställas, och likväl sedan slutar med att påyrka indragning af så och så
 mycket. Detta beror derpå, att den ärade talaren icke fattat samman-
 hanget i motionen. Jag har sagt, att *hela* den indragning, jag anser nöd-
 ig, billig och klok, icke kan med ens ske, men att den utan fara nu
 bör kunna verkställas till det belopp, jag föreslagit. Hvad i öfrigt be-
 träffar sistnämnde talares personliga erfarenhet af risken att bryta halsen
 af sig, så kan jag derom icke annat än med beklagande säga, att den
 måste hafva varit obehaglig för honom.

Herr Statsrådet Wærn: Det är ett egendomligt förhållande, att då
 jag för första gången tilltalar Andra Kammaren från statsråds-bänken,
 det jag har att säga är hemtadt från min erfarenhet såsom köpman, och
 således berör tiden före mitt inträde i Konungens rådkammare. Jag tror
 mig nemligen på grund af denna erfarenhet med några få ord kunna be-
 riktiga den missuppfattning angående vår diplomatiska betydelse, som jag
 under diskussionen märkt flere talare hysa. Som köpman har jag gjort
 resor i de flesta europeiska länder och dervid kommit i beröring med
 diplomater. Att börja med trodde jag mig kunna få upplysningar om
 t. ex. jernindustrien i det land, jag för tillfället befann mig i, genom att
 vända mig till svensk-norska sändebudet på platsen. Jag kom dock snart
 underfund med, att denne icke kunde lemna några sådana. Men det be-
 höfdes ej heller å min sida mycken erfarenhet för att inse, att det be-
 rodde på mig sjelf att tillegna mig de kunskaper, det omdöme — med
 ett ord den skärpa i ögonen, som kunde leda mig till att sjelf samla de
 upplysningar, hvaraf jag hade behof. Då jag på så sätt begärde råd och
 upplysningar hos en och annan af våra ministrar eller diplomatiska agenter
 på främmande orter, har man ofta svarat mig: "vill Ni, att jag introdu-
 cerar Er hos den och den personen." Det var hvad ministern kunde
 göra, och hvad jag med den största nytta begagnade mig af. Men att
 intränga i hemlandets alla industrigrenar och se till hvad gagn och nytta
 kan tillskyndas dessa i det land, der han är sändebud, är för en mini-
 ster omöjligt. Det måste affärsmannen sjelf göra. Honom tillhör att
 sätta sig in i sitt yrke. Men hvad ett sändebud kan och bör göra, det
 är att söka med största sorgfällighet underhålla sådana förbindelser med

framstående personer, som sätta honom i stånd att kunna hos dem introducera resande landsmän, och derigenom skaffa dessa sednare tillfälle att inhemta de upplysningar de önska. På detta sätt befrämja våra diplomatiska agenter sitt hemlands intressen. Men sådana förbindelser kan en minister icke skapa och underhålla utan att lefva tillsammans med en mängd personer. Han måste hålla ett gästfritt hus, och man kan icke begära, att han skall göra enskilda uppoffringar för detta ändamål. Att sådana likväl ofta ske är allmänt kunnigt. Jag kan icke se något orätt eller farligt i att härvid utsäga namn. Jag vill såsom exempel nämna Sverige-Norges f. d. minister i London, Grefve Platen. Han hade sådant anseende, att om man af honom blifvit introducerad i den stora krets, som utgjorde hans umgänge, hvar och en med den största beredvillighet gick en till mötes i råd och dåd. Men också öfverstego Grefve Platens lefnadskostnader högst betydligt hans aflöning.

Man har här i afton talat om stora namn, statsmannavärf oah politiskt värde! Den tid är förbi, då vi hade nytta af stora politiska personligheter, då vårt land var en plantskola för sådana. Men den tid, vi nu lefva i, är en tid för samfärdsel; en tid, då industriela förhållanden af alla slag oupphörligt sätta oss i förbindelse med utlandet; och det ligger derför i vårt eget intresse att hafva personer, som kunna förskaffa sina landsmän kännedom om de utländska förhållandena. Men dessa personer, våra diplomatiska sändebud, böra vara så aflönade, att de verkliga kunna uträtta hvad man af dem väntar. Ensamt duglighet kunde snarare gagna vid stora politiska uppslag, men i fråga om handels och industriens befrämjande i utlandet, då ministern måste sätta sig i förbindelse med en mängd personer, som endast kunna vinnas genom utfvande af gästfrihet å hans sida, der måste en minister, om än aldrig så duglig, blifva underlägsen sin uppgift, så framt han icke har tillräckliga löneinkomster.

Medan jag har ordet, vill jag i ett speciellt fall påpeka ett misstag, som man ofantligt lätt gör, då man endast ser siffror. En talare anförde nemligen såsom exempel på, huru dyr vår diplomati är, att ministern i Köbenhavn har 12,000 R:dr mera i löneinkomst än utrikesministern i Stockholm. Hans Excellens Herr Utrikesministern har redan i Första Kammaren upplyst om, huru härmed förhåller sig. I Stockholm disponerar utrikesministern ett särskildt hotell och bor således hyresfritt. I Köbenhavn betalar ministern i hyra 2,800 Riggsbankdaler, det vill säga 5,600 R:dr R:mt. Lefnadskostnaderna äro dessutom högre i Köbenhavn, och ministern derstädes måste vidkännas betydliga utgifter för att visa gästfrihet mot det stora antal Svenskar och Norrmän, som der uppehålla sig. Med den honom egna uppriktigheten upplyste Hans Excellens Grefve Wachtmeister, att hans lefnadskostnader, den tid han var minister i Köbenhavn, årligen uppgingo till 42,000 R:dr, men under den tid han innehaft utrikesministerplatsen i Stockholm endast till 36,000 R:dr. Båda summorna öfverstiga så mycket de aflöningar, som från statsverket utgå, att skilnaden endast kan förklaras derigenom, att Hans Excellens har en så stor fosterlandskärlek, att han för utförandet af det värf, han åtagit sig, icke skyr uppoffringar. Så är också förhållandet med många andra af våra diplomater. Men säkert är, att vi i Sverige icke kunna påräkna att

förfoga öfver någon särdeles talrik klass af medborgare, från hvilkas aflöning man kan afdraga så och så mycket och lita på, att de med ökade egna uppoffringar skola sköta de diplomatiska posterna. Svenska folket måste vara betänkt på utvägar, utan att räkna på något sådant.

Den jembörelse, som här blifvit gjord med Belgien och Italien, finner jag haltande. Uti dessa stater finns det en förmögen adelsklass med hundrausentals riksdaler i årlig inkomst, och om i densamma finnas personer, som, med uppoffrande af sådana summor, vilja för vinnande af den personliga utmärkelse, som derigenom kan tillfalla dem, egna sig åt den diplomatiska banan, är det något, som vi, hvilka icke hafva någon sådan klass, endast undantagsvis kunna göra efter och alldeles icke uppställa såsom regel. I den mån vi det göra, och således af våra diplomater påräkna att de skola göra enskilda uppoffringar, inskränka vi valet af våra sändebud till sådana personer, som dertill hafva tillgångar. Jag för min del vill deremot helst se den diplomatiska banan, liksom hvarje annat lefnadsyrke, stå öppen för dugligheten, utan hänsyn till rikedom, men måste då också fästa afseende på möjligheten af att vara diplomat utan ekonomisk uppoffring.

Jag tror således, att man underskattar vigten och värdet af vår diplomati, och är öfvertygad, att om den på något sätt skulle svika sin pligt, ett allmänt missnöje — och det med rätta — skulle göra sig gällande och stödja sig på vida mäktigare skäl än det nu framställda, nemligen att vår diplomati kostar hvad den kostat under de sista tio à tolf åren och hvad den, enligt hvad Hans Excellens Herr Utrikesministern upplyst, äfven har kostat före år 1840. Jag tillstyrker bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Lyttkens: Vid en riksdag, då man bör hafva så stora anspråk på att sparsamhet iakttages, för att dymedelst kunna fylla de ofantliga behofven för försvarsverkets ordnande, är det i sanning sorgligt, att icke regeringen gör något för att åstadkomma minskning i budgeten för öfrigt. För min del tror jag, att besparingar lättast kunde göras på tredje hufvudtiteln. Den siste, ärade talaren har upplyst om något, som vi böra lägga väl märke till. Han sade, mine Herrar, att vi icke behöfva dessa förnäma, väl aflönade diplomater, utan personer, som kunna gå till handa med upplysningar, då våra industri-idkare behöfva sådana i främmande land. Vi behöfva således konsuler, som stå i beröring med den industriella och handelsverlden, som känna vårt lands ställning och behof. Med de sydeuropeiska länderna till exempel, som vi aldrig kunna komma i någon politisk beröring med — hvad behöfves oss der ministrar och sändebud? Vore det ej tillräckligt att der anställa konsuler?

En talare på Göteborgs-bänken har frågat, hvar dessa stora besparingar, som af en motionär blifvit föreslagna vid tredje hufvudtiteln, skola tagas. Jo — med god vilja tror jag, att många af dessa diplomatiska platser kunna indragas och konsuler i stället tillsättas. Det förefaller mig verkligen vara en dröm från våra stormaktsdagar, att vi skola bekosta oss ministrar öfverallt i Europa. Man säger, att det för närvarande är oroligt i vår verldsdel, och att vi derfor måste bibehålla vår diplomati vid makt. Men hvad vilja vi göra vid den saken i Spanien

och Italien? Låt oss heldre taga i betraktande, att vi för försvarets ordnande behöfva 3, kanske 4 gånger, öka vår beviljning, och att vi därför måste spara på andra håll.

Jag skulle alltså hafva önskat, att regeringen gått Svenska folkets önskan till mötes och sjelfmant indragit dessa sinekurer. Regering och folk äro icke hvarandra motsatta partier. De hafva samma mål och sträfvan, nemligen fosterlandets bästa. Vårt folk har länge önskat en reorganisation af embetsverken; öfverflödiga tjänsters indragning; förenkling af göromålen inom embetsverken, så att ett mindre antal tjänstemän blir nödigt och dessa aflönas så, att de icke för sin bergning behöfva sträfva efter enskilda uppdrag. Allt detta kunde regeringen göra. Tänken, mine Herrar, huru en sådan regering skulle blifva uppuren af folket! Men denna reform skulle fordra lång tid för att genomföras. Med afscende på tredje hufvudtiteln åter, kan den ske hastigt. Med ett enda penndrag vore den gjord!

Jag yrkar således detsamma som reservanterna mot Utskottets betänkande hafva gjort, och jag gör det, icke af misstroende mot Herr Utrikesministern, utan af rent ekonomiska skäl för att spara, der sparas kan.

Herr Key: Jag hade verkligen trott mig kunna göra räkning på att Herr Lindström skulle tycka lika med Herr Key deri, att Förenta Staternas minister, ehuru visserligen representant för en simpel republik, men en republik som omfattar en half verldsdel, kunde behöfva lika mycket att lefva af i Kjöbenhavn som det lilla monarkiska Sveriges representant. Men jag finner att jag misstagit mig.

Deremot är han mig svaret skyldig för hvad jag anförde om Preussens minister på samma ställe. Denne har tillhopa med legationssekreteraren 31,654 R:dr, och alltså kostar Preussens beskickning i Kjöbenhavn nära 10,000 R:dr mindre än vår.

Vidare gjorde han ett misstag, som jag ber att få rätta. Jag tillät mig nemligen icke att klandra vår ministers i Kjöbenhavn egenskaper. Tvärtom. Men jag uppdrog en jmförelse mellan denna ministerplats och utrikesministerplatsen i Stockholm, till hvilken är anslagen en lön, som endast uppgår till två tredjedelar af den förra ministerpostens löneinkomster.

Emellertid -- då mina siffror icke blifvit vederlagda och då det af diskussionen i öfrigt framgår, att främmande länders sändebud oftast ega mindre aflöning än våra på samma platser -- torde det vara tydligt, att om också våra diplomater ega lika mycket "geni", som andra länders, de dock måste ega mindre "födgeni".

Jag är tacksam för Herr Finansministerns anförande, hvaraf ytterligare ådagaläggas, att våra diplomaters befattningar numera egentligen äro konsulgöromål, ehuru så att säga i "högre stil".

Min tacksamhet skulle i ännu högre grad blifvit uppväckt och egnad vår diplomati, om densamma hade haft den omtänksamheten att för utlandet tillkännagifva vår stora industri-exposition år 1866. Som det nu var, gingo dessa våra hedersdagar spårlöst verlden förbi.

Öfverläggningen förklarades slutad. Enligt de yrkanden, som derunder förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på bifall till det förslag, som under litt. a) blifvit framställt i den vid utlåtandet (sidd. 25 och 26) fogade, af Herr Grefve Posse med flere afgifna reservation. Den sednare af dessa propositioner besvarades, enligt Herr Talmannens uppfattning, med öfvervägande ja; men då votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen följande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt under Litt. a) i dess Utlåtande N:o 12,

röstas ja;

Den det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, beslutit, att Riksdagen, med bifall i öfrigt till Kongl. Maj:ts i afseende å regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel framställda förslag, skall uppföra såsom anslag för ministerstaten endast ett belopp af 300,000 Riksdaler och "såsom tillfälligt anslag till öfvergående utgifter" upptaga återstoden af det utaf Kongl. Maj:t till nämnda stat för år 1872 äskade belopp 40,800 Riksdaler.

Omröstningen anställdes i vanlig ordning, och utföll densamma med 33 ja mot 139 nej, i följd hvaraf Kammaren beslutit enligt nej-propositionens lydelse.

Härefter upptogs Utskottets hemställan under Litt. b), hvilken hemställan af Kammaren bifölls.

Den vid utlåtandet fogade tabell godkändes, under förbehåll om de ändringar deri, som påkallades af Kammarens från Utskottets förslag skiljaktiga beslut.

§ 3.

Vid föredragning af Stats-Utskottets utlåtande N:o 15, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens sjetta hufvudtitel, yttrade vid:

Punkten 1.

Herr Statsrådet Bergström: Herr Talman! Jag förväntar, att Kammaren, i konsekvens med sitt i nästföregående sammanträde fattade beslut i en med denna likartad fråga under andra hufvudtiteln, vill med ogillande af Stats-Utskottets förslag bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet afåtna nädiga proposition.

Herr O. B. Olsson: Ehuru Kammaren i går beslutit en lönetillökning åt de tvänne vaktmästarne i Justitiestats-expeditionen, ett beslut hvars förnämsta orsak jag för min del vill finna i den relativt strängare tjenstgöring dessa vaktmästare äro underkastade och den för dem deri-

genom uppkommande svårigheten att, såsom vaktmästarne i andra embetsverk, kunna skaffa sig biförtjenster, så kan jag dock, då ett sådant skäl till lönetillökning för de nu ifrågavarande vaktmästarne ej förefinnes, ej annat än tillstyrka bifall till Utskottets förslag, så mycket mera som jag håller före, att, då man, vid en jemförelse mellan vaktmästarne, å ena sidan, och folkskolelärarne, å den andra, finner, att de sistnämndes löner i allmänhet ej uppgå till mer än 4 å 500 R:dr, det icke kan vara skäl, att då särdeles talande omständigheter ej förefinnas, öka lönerna för de förre. Jag yrkar afslag å Kongl. Maj:ts proposition och bifall till Utskottets hemställan.

Herr Hedin: Herr Talman! Jag vill icke, då frågan i sjelfva verket är af den aldra enklaste natur, och då behovet af en lönetillökning för departementenas vaktmästare blifvit såväl i Kongl. Maj:ts proposition som af Hans Excellens Herr Justitie-statsministern och flere andra talare under gårdagens diskussion angående den föreslagna löneförhöjningen för vaktmästarne i Justitie-statsexpeditionen tillräckligt utredt, nu upprepa de skäl, som tala för bifall till den Kongl. propositionen, utan inskränker mig till att vördsamt anhålla hos Herr Talmannen om proposition å afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Helander: Då jag, såväl i afseende på den i en följande punkt föreslagna löneförhöjningen för de vid Generallandtmäterikontoret anställde vaktmästare, som den hvarom nu är fråga — åt vaktmästarne i departementets expedition — är öfvertygad att rättvisa och billighet kräfva att den af Riksdagen beviljas, och dessutom anser, det konsekvensen af det beslut Kammaren i går fattat om lönetillökning åt vaktmästarne i Justitiestats-expeditionen fordrar, att Kammaren bifaller den nu ifrågavarande förhöjningen, så kan jag icke annat än yrka afslag å Utskottets afstyrkande hemställan i denna punkt och bifall till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet.

Öfverläggningen var slutad. Å de yrkanden, som blifvit framställda dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit, afgåfvos propositioner, och då af dessa propositioner den sednare förklarades besvarad med öfvervägande ja, begärdes votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i första punkten af dess utlåtande N:o 15,

röstas ja;

Den det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit Kongl. Maj:ts nådiga framställning i ämnet.

Omröstningen utföll med 78 ja mot 75 nej, och hade alltså Utskottets förslag bifallits.

Punkterna 2 och 3.

Biföllos.

Punkten 4.

Herr Fredrik Pettersson från Calmar län: Det var icke utan ett visst vemod, som jag väckte denna motion. Jag iusåg nemligen mer än väl, att föremålet för densamma var af ömtålig beskaffenhet. På samma gång var det dock min fasta öfvertygelse, att det tillhörde en representant, isynnerhet i dessa tider då penningar ösas ut både till höger och venster, och då man väl mycket talar om besparingar, men aldrig gör några sådana, att föreslå en indragning af detta embetsverk, om hvars obehöflighet för staten Riksdagen redan för fyra år tillbaka temligen tydligt uttalat sin mening. Sådant var det mål jag med min motion åsyftade att vinna. Utskottet har emellertid ansett, att densamma icke borde för det närvarande till någon Riksdagens åtgärd föranleda, och stödjer denna sin mening hufvudsakligen derpå, att skrifvelse från Riksdagen i detta ämne till Kongl. Maj:t afgått vid 1868 års riksdag och att frågan, som ännu är hos Kongl. Maj:t hvilande, utan tvifvel kommer att på ett tillfredsställande sätt blifva löst i den framställning om indragning af det ifrågavarande embetsverket, hvilken, såsom Utskottet säger, "från Kongl. Maj:t torde vara att inom kort förvänta". Att Riksdagen för trenne år tillbaka till Kongl. Maj:t aflåtit en underdånig skrifvelse, med begäran om bland annat sammanslagning af vissa utaf embetsverken, detta var för mig obekant vid motionens afgifvande. Något resultat har dock ännu ej visat sig hvarken af denna anhållan eller af den år 1867 framställda; och jag kan sålunda ej annat än framställa den frågan: huru länge skall man väl vänta derpå? Det ena året efter det andra förrinner och inga (så ofta omtalade) besparingar göras; man står kvar på samma punkt som förr, och Gud allena vet om någon ändring är att förvänta här i tiden. För närvarande kan jag emellertid, oaktadt jag visserligen icke hyser någon särdeles stor förhoppning om framgång åt motionen, icke underlåta att yrka bifall till densamma.

Vidare anfördes ej. Utskottets förslag bifölls.

*Punkten 5.**Mom. a).*

Härvid yttrade:

Herr Helander: Då jag anser det både nyttigt och nödigt, att åtminstone de båda första momentena af denna punkt få på en gång diskuteras, så vågar jag vördsamt till Herr Talmannen hemställa, huruvida icke detta måtte blifva tillåtet.

Herr O. B. Olsson: Jag anser för min del det af Herr Helander framställda förslaget mindre lämpligt, helst som Utskottets hemställan i de tvänne omnämnda momentena går i alldeles motsatt riktning i det ena momentet mot i det andra. Utskottet har nemligen i momentet a) tillstyrkt afslag å den för landtmäterisekreteraren begärda löneförhöjningen, men deremot i momentet b) tillstyrkt lönetillökning åt landtmäterifiskalen. Jag yrkar derföre, att hvardera momentet må särskildt för sig diskuteras.

Till följd af detta yttrande hemställde Herr Talmannen och medgaf Kammaren, att öfverläggningen finge, i mån någon talare sådant önskade, omfatta jemväl mom. b).

Öfverläggningen fortsattes derpå af

Herr Helander: Då jag många år varit tjänsteman i General-landtmäterikontoret, samt derunder rätt ofta och sammanlagdt, ganska länge skött begge nu ifrågavarande tjänsterna, anser jag mig icke böra undanhålla Kammaren de upplysningar om dem, hvilka jag är i tillfälle att lemna. För ådaläggande af de förhållanden jag anser nödigt påvisa, måste jag göra någon ringa afvikning från sjelfva hufvudämnets. Enligt 1827 års landtmäteriiinstruktion, som upphörde att vara gällande den 6 Augusti 1864, då den nya instruktionen utkom, bestod General-landtmäteri-kontorets tjänstemannapersonal af, förutom chefen, sekreterare, öfveringeniörer, fiskal, aktuarie och 5 ingeniörer. Deruti har sedermera ingen annan förändring skett, än att två ingeniörstjänster blifvit indragna, hvaremot två så kallade amanuenser tillkommit, anställde, den ena hos styrelsen och den andra hos landtmäterifiskalen, hvardera med 1,200 R:drs lön. Tjänstemännens antal inom verket är således detsamma som förut, men i afseende å göromålens fördelning har en i någon mån förändrad anordning vidtagits. Sålunda har, redan under min tjänstgöring derstädes, och före de två sednaste innehafvarnes tillträde af sekreterarebefattningen, några få denna tjänst tillhörande göromål blifvit på öfveringeniören öfverflyttade. Öfveringeniörens förnämsta åliggande var förr att sammandraga geografiska kartor, hvilket åliggande, derest det blifvit tillräckligt uppnärksammat, gjort hans tjänst ganska vigtig. Detta är numera borttaget. I stället har han, såsom nyss nämndes, emottagit några göromål af sekreteraren, och dessutom fått åtskillig annan sysselsättning. För 2 å 3 år sedan blef det hos Riksdagen ifrågasatt, att denna tjänst, då ledig, borde indragas. Någon indragning blef dock ej utaf. Uti December 1869, då ekonomiska karteverket till landtmäteriet återflyttades, fick öfveringeniören något öfverinseende vid detta karteverks arbeten, så att det visserligen, enligt mitt omdöme, bör medgifvas, att tjänsten numera icke är oviktig. Landtmäterifiskalen bibehåller ännu hufvudsakligen sina äldre åligganden, dock vida utsträckta. Alla tre dessa tjänstemän voro, enligt den äldre staten, i det närmaste lika aflönade. Numera har sekreteraren 3,500, öfveringeniören 3,000 och fiskalen 2,400 R:dr årlig lön. Sekreterarens sportler utgjorde länge i medeltal 500 R:dr, derutöfver de någon gång uppgått med 50 procent, men de hafva nu betydligen fallit. Öfveringeniören och fiskalen hafva vanligen haft mindre sportler än sekre-

teraren, men understundom har i afseende å dem betydande variationer egt rum. Öfveringenjörens nuvarande inkomster utöfver den ordinarie lönen kan jag uppskatta till nära denna löns hela belopp. Fiskalens sportler utgjorde några år, då åtal flitigt anställdes, 1,100 å 1,200 R:dr årligen, hufvudsakligen utgörande honom tilldömda bötesandelar, men de hafva derefter så nedgått, att de nu utgöra en obetydlighet. På grund af derom hos Riksdagen väckt motion erhöi, för några år sedan, dåvarande fiskalen 400 R:dr årlig sportelersättning för sin tjänstetid. Denna ersättning utgår således icke till den nuvarande innehafvaren af fiskalstjensten.

Det antages visserligen allmänt, att de verkliga skiftesgöromålens nedgående i antal skall verka förminskning i landtmäteripersonalen och uti tjänstemännens göromål. Detta är nog i viss grad saunt, men inverkan på landtmäterisekreterarens sysselsättning har åtminstone hittills varit obetydlig. För öfrigt betyder för honom och fiskalen personalens förminskning vida mindre än den omständigheten huruvida landtmätarne uppfylla sina åligganden i tjensten. Äfven om göromålen — och med dem sportlerna — dymedelst skulle för dem nedgå, så torde de hafva föga anledning att deröfver glädjas, då det ingalunda är gifvet, att dessa tjänstemän på andra håll kunna finna sådan sysselsättning, som medför någon ersättning för de förlorade extra inkomsterna

Väl må jag erkänna, att staten i allmänhet icke är skyldig att mellankomma, i händelse med fast lön försedd tjänsteman skulle, af någon anledning, se sina sportler eller ovissa inkomster förminskade eller bortfalla; men en sådan skyldighet måste dock inträda, då förändrad lagstiftning till sportelförminskningen varit vållande, likasom jag anser billighet tala för mellankomst, om, såsom här, vid lönernas bestämmande, sportlerna påtagligen blifvit beräknade såsom varande af mera stadigvarande än tillfällig beskaffenhet. Obilligheten af de nuvarande fasta lönernas belopp framgår tydligt af en jemförelse emellan nu ifrågavarande tjänstemän och närmast likställda tjänstemän i andra verk. Jag kan visserligen icke noga bedöma den relativa vigten och beskaffenheten af göromålen hörande till dessa likartade tjänstebefattningar, men det vet jag, att då inom hofrätter och kollegier till sekreteraretjensterna äfven höra verkliga sekreteraregöromål, innehar åter landtmäterisekreteraren, oaktadt den anspråkslösa benämningen, i verkligheten en tjänst närmande sig till den af ledamot i de kollegiala verken. Att tjensten tillförene ansetts, och ännu anses, vigtigare än nyss antydda sekreterarebefattningar, torde väl ock, för att åberopa en i sig sjelf likväl oväsentlig sak, framgå deraf, att i rangordningen landtmäterisekreteraren är uppförd i 31, men sekreterarne i hofrätterna och kollegierna först i 37 klassen. För att nu på samma gång säga några ord om fiskalstjensten, till hvilken jag förbehåller mig att vidare återkomma, då punkten 6 i utskottsbetänkandet föredrages, tillhör han den 36 rangklassen, hvaremot med honom närmast jemförlige tjänstemän i andra verk, advokatfiskalerna, tillhöra 37 klassen. Dessa sednare hafva alla betydligt högre löner än landtmäterifiskalen, med undantag endast af advokatfiskalen i Kommerskollegium, som har med den förre lika lön, således 2,400 R:dr, men hvilken derjemte har ett bestämdt arfvode af 1,800 R:dr. Advokatfiskalerna hafva, sportlerna inberäknade, några

nära 4,000 R:dr, andra något derutöfver, eller i allmänhet minst 1,000 R:dr mera än landtmäterifiskalen.

Jag känner ganska väl, att denna Kammare icke är särdeles svag för löneförhöjningar, och jag medgifver, att jag icke heller är det sjelf. Men då man måste antaga, att icke alla frågor om löneförhöjning äro obefogade och derföre förkastliga, böra de således, lika väl som andra riksdagsfrågor, underkastas noggrann pröfning. Vid sådan pröfning torde det väl också komma att hända mig såsom så många annan, att, ehuru ofrivilligt, jag, af bristande kännedom om tjänstens beskaffenhet och besvärighet låter sparsamhetskänslan råda öfver billighetsskäl, och att jag således afslår der jag bort bifalla, men detta skall åtminstone icke hända, der jag, såsom här, har fullkomligt tillräcklig kännedom för att derpå grunda mitt omdöme.

För öfrigt vill jag icke vidgå den svagheten att hafva underlåtit handla efter öfvertygelse, äfven om frågan, såsom denna gång, gäller en, enligt hvad jag antager, här så misshaglig sak som en löneförhöjning.

Herr Granlund: Vid 1870 års riksdag beslöts, att andre landtmäteritjänsterna, såsom icke numera behöfliga, skulle efter hand indragas, oaktadt innehafvarne af dessa tjänster icke hafva mera än 900 R:drs årlig lön. Orsaken till detta beslut var, som vi alla veta, att landtmätarnes göromål under de sednare åren, sedan laga skiftena blifvit i det närmaste afslutade, i högst väsendtlig grad reducerats, så att om några få år endast högst litet arbete är för dem att finna. Då så är förhållandet, då landtmätarnes göromål minskats, måste icke den naturliga följden deraf måste vara, att äfven styrelsens göromål, hvilka till stor del väl äro beroende af kvantiteten af de underlydandes arbete, aftagit? Kongl. Maj:t har ej heller för de åt landtmäterisekreteraren och landtmäterifiskalen begärda löneförhöjningarne anfört såsom skäl, att deras arbete nu skulle vara strängare än förr, utan endast att deras sportelinkomster minskats. Måne icke vid sådant förhållande det faller af sig sjelft, att arbetet också minskats. Detta, nemligen minskade sportler, har utgjort tillräcklig orsak för dem att anhålla om tillökning i den ordinarie lönen. Är det under sådana förhållanden skäl att fortgå på löneförhöjningarnes väg äfven i afseende på detta embetsverk, som sedan många år tillbaka bör hafva fått allt mindre och mindre att göra? Huru länge skall det väl dröja till dess talet om, att all sparsamhet bör iakttagas, blir något mera än blott en tom fras. Hvarthän skulle det väl föra om man nu beviljar löneförhöjning åt tjänstemännen i ett embetsverk, som man kan säga är på nedgående. Den föregående talaren har bland andra skäl, hvilka af honom framställdes för bifall till löneförhöjningarne, äfven anfört, att på grund af den rang denne tjänsteman innehar vore han berättigad till högre lön. Det skälet anser jag åtminstone icke vara mycket värdt, då det, i min tanke, icke är för rangen som en tjänsteman skall betalas, utan för arbetet. Och måne det väl kan bestridas, att dessa tvänne tjänstemän nu hafva mindre att göra än förr?

På de skäl jag nu haft äran anföra, får jag för min del yrka bifall till hvad Utskottet i detta moment föreslagit.

Herr Key: Jag har begärt ordet, endast för att lemna Kammaren en kortfattad upplysning om de skäl, hvilka föranledt Ustkottets första afdelning, och sedermera Utkottet i dess helhet, att stadna i det beslut, som uti nu föredragna moment är framställt med afseende på den af Kongl. Maj:t åt landtmäterisekreteraren begärda löneförhöjning. Ustkottet har afstyrkt Kongl. Maj:ts proposition af trenne skäl. Först och främst derföre att denne tjänstemans göromål betydligt minskats under de sednare åren. De mål, som af honom handlagt under åren 1863—1867, utgjorde i medeltal årligen 1,217, men hafva under de tvänne derpå följande åren nedgått till ett antal af mellan 800 och 900 om året. För det andra är hans nuvarande lön fullkomligt likställd med sekreterarnes uti kollegierna och i Svea hofrätt löner. Han har dessutom inkomster af sportler, hvilka visserligen under de sednare åren förminskats, men dock af honom sjelf i hans till Kongl. Maj:t ingifna anhållan om förhöjning i lönen beräknats för år 1870 uppgå till 250 R:dr. För det tredje beviljades honom icke längre sedan än år 1863 en förhöjning i lönen från 3,000 R:dr till 3,500 R:dr.

Herr Åstrand: Efter Kammarens beslut i afseende på första punkten i detta betänkande angående den af Kongl. Maj:t begärda löneförhöjningen åt vaktmästarne vid departementets expedition, synes det mig nästan för mycket vågadt att nu uppträda för att tala för bifall till Kongl. Maj:ts förslag om tillökning i lönen åt sekreteraren vid Generallandtmäterikontoret, men jag kan dock icke underlåta att göra det, då jag tror, att en af de ärade talare, hvilka här yttrat sig för bifall till Ustkottets hemställan, har lemnat uppgifter, hvilka, såvidt jag kan fatta, icke alldeles fullkomligt öfverensstämma med sanna förhållandet. Om man jemför landtmäterisekreterarens göromål med dem, hvilka tillkomma sekreterarne i rikets kollegier, så finner man som resultat af denna jemförelse, att landtmäterisekreteraren har ofantligt mycket mera att utarbета och ombesörja än någon af dessa kollegii-sekreterare, hvilkas löner visserligen icke uppgå till högre belopp än landtmäterisekreterarens, men hvilkas sportler dock äro betydligt högre. Det åligger nemligen åtskillige tjänstemän i de administrativa embetsverken att biträda vid uppsättandet af de beslut, som från verket utgå. Om man nu fördelar massan af de på sådant sätt inom hvarje verk tillkommande mål på samtliga dessa verkets tjänstemän, så kommer man till det resultat, att då t. ex. uti Kammarkollegium 100 dylika mål belöpa sig på hvar och en af de der anställda tjänstemännen att årligen expediera, i Kammarrätten 52 på hvardera af verkets tjänstemän, och i Kommers-kollegierna 156 på hvarje af detta verks tjänstemän, så komma deremot ända till 232 på hvar och en af dem i landtmäteristyrelsen. Det är nemligen högst få tjänstemän, ej flera än 6, sekreteraren i detta embetsverk har att för det ifrågavarande ändamålet påräkna, och han måste derföre till största delen sjelf ombesörja expeditionernas uppsättande. Dessutom är han skyldig att detaga i besluten, d. v. s. vid styrelsens sammanträden, under ansvar yttra sin mening om det beslut eller den åtgärd som bör vidtagas och skälen dertill framställa. Vidare åligger det honom att i chefens frånvaro tillsammans
med

med Öfveringeniören utgöra sjelfva styrelsen för landtmäteriet. Detta i afseende på arten af hans arbete. Beträffande quantiteten af detsamma har här blifvit uppgifvet, att de af honom under åren 1863 eller 1864 — jag minnes ej rätt, hvilkendera siffran det var — till 1867 endast skulle uppgått till i medeltal 8 à 900 om året. Efter de statistiska uppgifter, hvarifrån jag hemtat mina notiser, uppgingo dock de af honom under åren 1865—1869 handlagda mål i medeltal räknadt till 1,303 om året, och dertill kommer att utaf honom under samma tid årligen expedierades ej mindre än 1,007 ärenden, hvilka naturligtvis också blifvit utaf honom i styrelsen föredragna. Man finner häraf att hans befattning är ganska mödosam, och jag tror derföre att, oafsedt all rangordning, Riksdagen handlar klokt, om den söker att bestämma aflöningen efter göromålen. Det är visserligen sannt, att ingen af kollegii-sekreterarne har större ordinarie lön än landtmäterisekreteraren, men de hafva betydligt mera sportler. Sådant är förhållandet för det närvarande, hvad göromålen för honom angår. Komma dessa att minskas, så är det klart att lönen också bör sänkas. Detta är skälet hvarföre jag för min del icke önskar att tillökningen skall uppföras på ordinarie stat, för all framtid, utan vill förena mig i det af utskottsreservanterne framställda förslaget, att tillägget måtte endast för nästkommande år, d. v. s. på extra stat, beviljas. Det skulle verkligen förefalla mig besynnerligt, om denna ärade Kammare, hvars flertal utgöres af jordbrukare, skulle vilja spara på aflöningen åt en af de tjänstemän, hvilka aldri kraftigast kunna bidra till utredningen af de ärenden, som angå jordbruket. Jag för min del anser denna plats för en af de aldri viktigaste i vårt land, om den också icke på rangrullan intager något högt rum. Den ordning, skicklighet och reda, hvarmed landtmäterisekreteraren sköter sina åligganden, komma — det är åtminstone min fasta öfvertygelse — landet långt mera till godo än inbesparingen af en utgift på 500 R:dr kan anses vara värd. Det har här blifvit sagdt, icke en utan flera gånger, att, då det gäller löneförhöjningar, afseende bör fästas på vigten och massan af göromålen, och derjemte har det blifvit sagdt, att vi skola väl aflöna de tjänstemän, hvilka till följd af det med tjänsten förenade arbete icke äro i tillfälle att genom arbete på annat håll kunna skaffa sig inkomster. Jag vädjar till hvar och en af Eder, mine Herrar, om icke en tjänsteman, som har öfver 2,000 mål om året att expediera, måste anses hafva fullt upp att göra. Ingen kan påstå att regeringen gått öfver målet, då hon för en sådan befattning begärt en lönetillökning af 500 R:dr.

Af hvad jag nu haft äran anföra framgår således, att det icke blott är såsom representant i denna Kammiare, utan äfven såsom representant för det svenska jordbruket, som jag påyrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag med den deri af utskottsreservanterne föreslagna förändring.

Herr Helander: Då en utaf de föregående talarne yttrat, att jag, då jag sednast hade ordet, skulle hafva såsom ett skäl för bifall till Kongl. Maj:ts proposition åberopat, att landtmäterisekreteraren i rangordningen intager en högre plats än sekreterarne i hofrätterna och de administrativa verken i allmänhet, så ber jag att få nämna, att jag endast haft

för afsigt att derigenom söka visa, att denne embetsmans befattning af ålder, i anseende till tjenstens vigt, äfven i detta fall blifvit satt framför de af mig åsyftade tjänsterna i samma grad inom flera andra embetsverk, rikets hofrätter och kollegier. Jag vill endast tillägga att, då ingen af de talare, som yttrat sig i frågan, biträdt min åsigt att Kongl. Maj:ts proposition bör af Kammaren bifallas, jag afstår från att yrka bifall på densamma och instämmer i det af utskottsreservanterne framställda förslaget.

Herr Key: Då en talare här midt emot oriktigt uppfattat mitt förra yttrande, ber jag att få förtydliga detsamma. Jag sade, att antalet af de af landtmäterisekreteraren föredragna målen under åren 1863—1867 i medeltal uppgått till 1,217 och att de sedermera sjunkit till mellan 8 à 900. De utgjorde 1868 892 och 1869 815. Vidare yttrade jag, att landtmäterisekreteraren åtnjuter samma lön som sekreterarne uti kollegierna och dessutom har sportelinkomster. Dessa utgjorde år 1863 750 R:dr och belöpte sig ännu för det sistlidna året till 250 R:dr. Slutligen erinrade jag, att den ordinarie lönen år 1863 höjdes från 3,000 R:dr till 3,500. Det var på dessa skäl såväl Utskottet som afdelningen — oaktadt flertalet af ledamöterna voro jordbrukare — ansåg, att någon ytterligare löneförhöjning ej borde ifrågakomma.

Herr Kallstenius: Då tvänne föregående talare redan anført fullt öfvertygande skäl för behovet af den af Kongl. Maj:t begärda löneförhöjningen, så anser jag mig icke böra upptaga Kammarens tid med att upprepa dem. Jag har begärt ordet endast för att nämna, att jag, såsom utskottsledamot, ej biträdt majoritetens af Utskottet förslag, utan reservanternas, ehuru mitt namn ej finnes bland deras antecknadt. Jag hyser fortfarande samma åsigt, och yrkar derföre, att Kammaren måtte bifalla reservanternas hemställan. Den lyder sålunda: "att Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning måtte endast på det sätt af Riksdagen bifallas, att såsom löneförhöjning åt landtmäterisekreteraren för år 1872 beviljas ett extra anslag af 500 R:dr."

Herr Statsrådet Bergström: Det gläder mig att Kongl. Maj:ts förevarande förslag i någon mån vunnit understöd inom denna Kammare. Det var icke med glädt mod, jag under nuvarande förhållanden begärt denna löneförhöjning; men, såsom jag redan vid remissen af den Kongl. propositionen yttrade, fann jag ett starkt stöd derför uti den innerliga öfvertygelsen, att ifrågavarande anspråk på löneförhöjning var befogadt samt att det, vid sådant förhållande, var min oafvisliga pligt att tillstyrka Kongl. Maj:t att hos Riksdagen äska det för ändamålet nödiga anslag. Jag kan äfven till fullo vitsorda de uppgifter angående mängden och beskaffenheten af landtmäterisekreterarens göromål, hvilka nyss af Herrar Helander och Åstrand blifvit lemnade, och hvilka jag endast tillåter mig att i någon mån suppleras. Landtmäterisekreteraren är nemligen icke allenast föredragande i General-landtmäteristyrelsen, jemte det han sköter sådana göromål, som i allmänhet åligga en sekreterare, utan han förrättar äfven en notaries tjänst, i ty att han vid de tillfällen, då i General-landtmäterikontoret föres protokoll, uppsätter detta. Han innehar sålunda tre

funktioner, hvilka i flera af de öfriga förvaltande verken äro fördelade på tre särskilda tjenstemän. Må vara, att antalet af de på hans föredragning och expedition beroende ärenden under de senare åren något nedgått; men icke kan man deraf med visshet sluta, att hans göromål blifvit i någon afsevärd mån förminskade. En enda remiss från Högsta Domstolen angående frågan, huru ifrågakända ändringar i en skiftesanläggning kunna slå ut, förorsakar mångfaldigt mera och mödosammare arbete, än tio, tjugo, ja, trettio andra ärenden. Och sådana remisser förekomma ganska ofta. Med godt samvete kan jag vitsorda, att General-landtmäterikontoret är ett af de arbetsammaste bland våra embetsverk och att sekreterarens göromål äro både många, viktiga och svåra.

Jag anser derföre, att Kammaren bör lemna sitt bifall, om ej till Kongl. Maj:ts framställning i denna punkt, åtminstone till det i reservationen mot detta moment framställda yrkande.

Herr Dufva: Då jag deltagit i Utskottets hemställan under litt. a) samt i reservanternes förslag under litt. b) af denna punkt, så ber jag att få anföra några skäl för denna min uppfattning af saken. Det är icke många år sedan representationen underrättades derom, att landtmäterikårens viktigaste och besvärligaste göromål, laga skiftena, till största delen redan voro fullbordade, så att man nästan kunde bestämma ett icke affägsat årtal, då de skulle vara fullbordade. Till följd häraf hafva äfven under de senaste åren åtskilliga förslag blifvit väckta om understöd för landtmätarne i följd af de svårigheter, hvaruti de råkat genom den betydliga förminskningen af dessa arbeten. Det vore besynnerligt om ett sådant förhållande skulle kunna inträffa med just det besvärligaste af kårens göromål utan att sjelfva styrelsen för densamma deraf skulle erfara någon minskning i arbete. Jag har icke heller funnit att någon bestridt denna minskning, utan tror jag tvärtom att, derest man granskar den Kongl. propositionen, man skall finna att densamma innefattar ett vitsordande af detta faktum. Redan vid föregående riksdagar och äfven vid denna hafva framställningar blifvit gjorda om nödvändigheten af en reorganisation af embetsverken, för att genom afskaffande af onödigt arbete bereda minskning i antalet tjenster och med de till följd deraf uppkomna besparingar kunna bereda tillgång för uppfyllande af de stegrade anspråken från andra håll. Det vill synas som om fordran på en sådan reorganisation hade med icke de minsta skälen kunnat framställas emot styrelsen för en kår, för hvilken ifrågasatts understöd just derföre att dess viktigaste göromål äro färdiga att upphöra. Men långt derifrån begäres i stället anslagsförhöjning på stat åt tjenstemän, hvilkas arbeten sålunda blifvit minskade. De begärda beloppen äro visserligen obetydliga, så att det kan synas som förtjenade saken icke så mycket ordande. Men det viktigaste af frågan är dock att icke underlåta att tillse, om icke de behof, som möjligen förefinnas, kunna och således böra fyllas genom minskning eller besparingar på annat håll. Härvid är att märka, att de skäl för den ifrågasatta löneförhöjningen, hvilka i reservanternas vid punkten a) motivering blifvit åberopade, äro ett troget uppräknande af de göromål, som enligt instruktionen åligga landtmäterisekreteraren. Detta uppräknande låter visserligen mycket bra, men öfvergår man till följande sidan

i instruktionen finner man af de sex punkter med göromål, som för landtmäterisekreteraren äro uppräknade, tre gälla äfven för öfveringenjören, hvilken dessutom har sex andra, eller inalles nio punkter med göromål sig ålagda, men detta oaktadt icke är hindrad att jemväl vara styresman för Ekonomiska karteverket och att derigenom och genom särskilda, honom gifna uppdrag åtnjuta extra inkomster, enligt hvad den talare, som först yttrade sig och hvars uppgifter Herr Chefen för Civil-departementet vitsordat, meddelade, till nära nog samma belopp som lönen. Det har under diskussionen också ontalats, att antalet af de på sekreterarens föredragning utgående expeditioner hafva under ett år uppgått till 2,407. För min del vill jag härvid reservera mig mot att tillerkänna vitsord åt sådana sifferuppgifter, för bedömande af hvilkas värde det är oundgängligen nödigt att veta huru stor andel af expeditionerna utgöres af förordnanden, antagningsbref eller andra mer eller mindre obetydliga och vanliga skrivelser, samt återoppar äfven i detta afseende hvad Herr Chefen för Civil-departementet nyss yttrade derom, att ett enda mål kunde taga mera tid och krafter i anspråk än trettio andra. Af den förste talarens yttrande framgick emellertid att, sedan en del af öfveringenjörens göromål försvunnit, så hafva andra i stället blifvit denne tjänsteman tilldelade. När sådant skett och det visat sig att göromålen sålunda kunna öfverflyttas från den ene till en annan tjänsteman, hvad ligger då närmare till hands än att, om missförhållanden nu förefinnas, förhållandena inom hela verket underkastas granskning, och göromål och inkomster på lämpligt och billigt sätt fördelas. En dylik åtgärd bör icke nu vara mera omöjlig än år 1864, då den nya instruktionen utfärdades. eller vid den ännu senare tid, då åt öfveringenjören bereddes göromål och extra inkomster, som inbringa nära lika mycket som lönen. Hvad särskildt landtmäterifiskalen beträffar, så har af samme talare blifvit upplyst att, vid den senaste omflyttningen, denne fått en amanuens till sitt biträde. Ehuru jag medgifver att jag icke har någon speciel kännedom om landtmäterifiskalens göromål, har jag dock tid efter annan under årens lopp hört granskningen af skiftesräkningar uppgifvas som det vidlyftigaste af dessa göromål, och besynnerligt vore då, om icke en märkbar minskning i göromål skulle inträdt, när skiftesförrättningarne allt mera aftaga. Vid sådant förhållande torde det vara skäl att vara försiktig och icke genom att uppfylla hvarje anspråk på höjda löner ytterligare betunga staten med nya utgifter. Jag har visserligen hört en talare påstå, att svenska jordbrukets bästa skulle vara beroende af den ifrågavarande lönetillökningen, men jag fattade icke riktigt, huru detta kunde så bestämdt påstås, då icke löneförhöjningen i och för sig kan antagas komma att medföra ett för jordbruket nyttigare skötande af tjensten och den ärade talaren icke heller uppgaf någon garanti för en så anmärkningsvärd följd af anslagets beviljande.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan i mom. a) samt till reservanternas förslag i mom. b).

Herr Åke Andersson: Af den klara utredning i denna fråga, hvilken af den senaste talaren blifvit afgifven, har jag för min del blifvit öfvertygad om, att jag bör rösta för bifall till reservanternas förslag i ämnet. Det skulle dessutom se besynnerligt ut, om vi nu skulle bevilja den

åskade löneförhöjningen af 500 R:dr åt Landtmäterisekreteraren, som efter mitt förmenande har tillräcklig lön förut, då vi uti en föregående punkt icke hade råd att bevilja en liten förhöjning åt 4 vaktmästare, som förut hafva en ringa aflöning.

Herr Kallstenius: Då en föregående talare har, ehuru mom. b) ännu icke är under öfverläggning, inlåtit sig på bedömande af Landtmäterifiskalens göromål och uppdragit en jemförelse mellan denne tjänstemans och Landtmäterisekreterarens åligganden, så torde det tillåtas mig att i detta hänseende få meddela några upplysningar. Jag hade eljest ämnat dröja härmed till dess mom. b) af denna punkt blifvit föredragen, men, på det att denne talares raska framställning om ifrågavarande tjänstemäns göromål icke måtte menligt inverka på Kammarens beslut i det nu föredragna momentet, ber jag att, eftersom jag är i tillfälle dertill, redan nu få, för nödig rättelse, bemöta denna hans framställning. Beträffande Landtmäterifiskalens göromål så

1:o) tillkommer det honom, jemlikt stadgande i 5 § af Kongl. Landtmäteri-instruktionen af den 6 Augusti 1864, bland annat, "den närmare och speciela eftersynen huru de till landtmäteri- och justerare-staterna "hörande tjänstemän (som i antal, enligt Kongl. Landtmäteri-styrelsens berättelse om landtmäteriet för år 1869, uppgå till 765 landtmätare och 77 justerare) uppfylla dem i tjensten åliggande skyldigheter och att å "de tjenstefel eller försummelse, som af dem och General-landtmäteri-kontorets lägre tjänstemän begås, anställa åtal". Med anledning af detta stadgande och ifrågakomna fel och försummelse har landtmäterifiskalen, jemlikt hans för år 1870 till Justitie-kanslern ingifna arbetsförteckning, omedelborligen anhängiggjort och behandlat 126 stycken åtalsmål och ärenden, samt, enär från Kongl. Landtmäteri-styrelsen och andra myndigheter till honom öfverlemuats, för inhemtande af hans yttrande, 287 stycken mål, har samtliga de af honom handlagda målen antal utgjort 413, hvilka kraft uppsättande af 465 stycken expeditioner;

2:o) är honom ålagdt att granska, dels de från ofvannämnda 765 landtmätare till General-landtmäterikontoret inkommande dagböcker och arbetsförteckningar, hvilka enligt Kongl. Landtmäteri-styrelsens cirkulär N:o 23 och dertill hörande formulär äro indelade med 69 kolumner, och dels 24 stycken länsberättelser, med sina 16 stycken olika rubriker och 3:ne tabeller, indelade i 82 kolumner, samt slutligen de från samtliga Konungens Befallningshafvande insända förteckningar öfver af dem utfärdade landtmäteriförordnanden äfvensom alla de från förste landtmätarne och aktuarien insända reversalen öfver till länen Landtmäterikontor och General-landtmäterikontoret aflemnade koncepthandlingar och renovationer, uppgående till ett antal af mera än 900 stycken;

3:o) åligger honom att öfver alla ofvanberörde 77 justerare och 765 landtmätare upprätta tjenstebok, hvilken numera upptager 8 stora volymer med 38 kolumner på hvarje uppslag, hvarest antecknas, utom uppgifter om födelseår, befordringar och dylikt, hvad hvarje tjänsteman under sin tjenstetid *ärligen* förrättat samt om justerare eller landtmätare blifvit för tjenstefel dömd;

4:o) är landtmäterifiskalen ålagd det riskabla, svåra och obehagliga uppdraget att tillse det de böter och viten, hvilka blifvit landtmätare ådömda och skola tillfalla General-landtmäterikontoret, varda ordentligen, för hvilket han derjemte är ansvarig, indrifna, äfvensom att, då landtmätare aflidit eller blifvit från tjensten skild och jemväl vid de nu för tiden ofta förekommande konkurserna bland landtmätarne, bevaka kontorets eller det allmännas rätt och fordringar, i afseende på befintliga renovations- och kompletteringsbristers ersättande, samt att besörja om verkställighet af slutlig dom; och

5:o) tillkommer det landtmäterifiskalen, jemte föreskriften i 24 § af Kongl. taxan på arfvode för landtmäteriförrättningar, att — utom det redan sagda och andra mindre göromål, såsom tillsyn att dagböcker och arbetsförteckningar, rapporter, karterenovationer m. m. varda inom behörig tid insända äfvensom att dagligen mottaga och *qvittera* inkommande mångahanda handlingar — granska landtmätarnes arfvodesräkningar, uppgående årligen till ett antal af emellan 3 à 4000 och upptagande belopp af sammanräknadt 500,000 R:dr, samt att, derest oriktig debitering upptäckes, för tjenstefel landtmätare tilltala och tillse, att jordegare återfå hvad landtmätare för mycket uppburit.

Detta synes i sanning vara en sådan förteckning på göromål för denne tjensteman, så att det väl kan sättas ifråga, om det verkligen kan vara möjligt för en enda embetsman att uträtta så mycket.

För min del kan jag ej finna annat än att, derest den satsen, "att arbetaren är sin lön värd", är riktig, man minst bör underkänna den samma då det är fråga om att aflöna statens tjenstemän. Skulle man nu vidare jemföra den ifrågavarande tjenstemannens göromål med andra likställde embetsmäns, så finner man, att Advokatfiskalen i Kongl. Svea Hofrätt år 1870 anhängiggjort 57 mål, handlagt 12 civila mål för kronan och på Justitie-ombudsmannens anmälan anställt 17 åtal, eller tillsammans blott 86 mål;

att advokatfiskalen i Kommers-kollegium handlagt 178 mål, och såsom ombudsman i Manufakturdiskonten 110 nya mål;

att advokatfiskalen i Göta Hofrätt utfört 85 mål af diverse egenskap samt att advokatfiskalen i Skånska Hofrätten anhängiggjort endast 19 mål. Alla dessa tjenstemän hafva högre lön än landtmäterifiskalen, hvars löneförmåner, som vi veta, utgöres af lön 2,400 R:dr, sportler och ersättningar 439 R:dr 50 öre, eller tillsammans 2,839 R:dr 50 öre. De med landtmäterifiskalen likställde tjenstemän i andra styrelser hafva betydligt större löneinkomster än han, hvilket kan inhemtas af dessas uppgifter till 1869 års taxeringsberedningar i hufvudstaden, neml.:

	Lön.	Sportler.	Summa.
Advokatfiskalen i Kammar-kollegium	3,500.	187: 50.	3,687: 50.
D:o i Kammar-rätten	3,500.	380: 34.	3,880: 34.
		arfvoden.	
D:o i Kommers-kollegium	2,400.	1,800.	4,200.
Kamreraren i Skogs-styrelsen	3,500.		3,500.
Ombudsmannen i Arméförvaltningen	3,500.		3,500.

	Lön.	Tjenstgörings- penningar.	Summa.
Ombudsmannen i Riksbanken	3,000.	1,050.	4,050.
Sekreteraren i Sjöförvaltningen, som tillika tjenstgör som fiskal	3,500.	spportler. 400.	3,900.

Således har ingen af dessa tjänstemän så ringa löneförmåner som landtmäterifiskalen. Då emellertid det nu borde vara väl ådagalagd, att denne tjänsteman, långt ifrån att, för fyllande af sina lefnadsbehof utöfver hvad som hans lön dertill lemnar, kunna söka sig förtjenst på extra göromål, tvärtom är deraf så öfverhopad för denna sin tjänst, att det blir honom rent omöjligt att förskaffa sig några sådana extra inkomster, samt att då hans lönevilkor nedgått så betydligt, att de ej för närvarande kunna uppbringas till 3,000 utan endast till 2,800 R:dr, så synes det vara mer än billigt, att han nu finge komma i åtnjutande af den löneförhöjning som är föreslagen, och detta desto mer, som det sannerligen icke är troligt, att ännu på många år någon minskning i hans embetsgöromål kan inträffa. Det förhåller sig nemligen icke, såsom en föregående talare påstått, att, då skiftesförrättningarne i landsorten alltmera aftaga, följden deraf skulle blifva att landtmäterifiskalens göromål i samma mån borde minskas. Motsatsen framgår af hvad jag nu haft äran anföra om hans tjenstegöromål, och visst är, att, om och hvilka tjenstebefattningar i en framtid kunna ifrågakomma att indragas inom General-landtmäterikontoret, nog blir advokatfiskalstjensten der den sista, som kan iudragas.

På dessa skäl ber jag att, med vidblifvande af mitt yrkande i mom. a), derjemte få yrka bifall till Utskottets hemställan under mom. b).

Herr Åke Andersson: Af de få ord, hvilka jag nyss tog mig friheten att i denna fråga yttra, torde helt oförtydligt hafva framgått, att jag för min del icke velat tillstyrka bifall till den nu ifrågasatta löneförhöjningen. Som jag dock erinrar mig, att jag oriktigt framställde mitt yrkande, ber jag nu att deruti få göra den förändring, att min mening var att förorda bifall — icke till reservanternas utan — till Utskottets förslag uti punkten A.

Herr Åstrand: Jag skulle icke vidare hafva uppträdt i denna fråga, sedan Herr Dufva så klart och tydligt ådagalagt haltlösheten af Utskottets motivering, så vida icke denne talare af sina egna ord behagat draga den besynnerliga slutats, att den ifrågavarande tjänstemannen vore särdeles väl aflönad. Jag kan nemligen ej gilla en sådan bevisning, som att denne landtmäterisekreterare, hvars ringa aflöning står i ett opropotionerligt förhållande till hans dryga tjenstgöring, skall, derföre att han under flera år varit, så att säga, ställd på svältkur, äfven framdeles underkastas samma behandling. Men då Herr Åke Andersson nyss ansett att Herr Dufva till fullo bevisat att denna löneförhöjning icke bör beviljas, samt då jag har trott att möjligen denna uppfattning delas af några andra ledamöter inom Kammaren, så har jag endast velat fästa Herrarnes uppmärksamhet derå, att Herr Dufvas slutledning icke står i full öfverensstämmelse med de premisser från hvilka han utgått. För öfrigt har jag för min del

aldrig yrkat att den ifrågavarande löneförhöjningen skulle för all framtid beviljas, men, då upplyst blifvit, att densamma, åtminstone för nästkommande år, vore högst erforderlig och rättvis, samt då man icke på förhand kan säga, huruvida i den närmaste framtiden några förändrade förhållanden i detta afseende kunna inträffa, anser jag allt skäl vara för handen att Kammaren lemnar sitt bifall till reservanternas förslag i detta moment.

Herr Granlund: Oaktadt de många och viktiga upplysningar en talare på andra sidan nyss lemnat, kan jag dock ej godkänna hans sätt att kalkylera landtmäterisekreterarens göromål och löneförmåner i förhållande till andra tjänstemän, som kunna anses likställda med honom. Jag är öfvertygad derom, att ifrågavarande tjänstemans göromål nu icke äro flera eller mera omfattande än förr, synnerligast som landtmäterigöromålen i orterna alltmåra aftaga, i följd hvaraf det synes mig klart att styrelsens göromål lida en motsvarande minskning. Att man vid jämförelse med andra tjänstemän i likartad ställning med landtmäterisekreteraren finner den sistnämndes lön understiga de förstnämndes, detta skäl för beviljande af en löneförhöjning håller ej streck. Genom ett gillande af denna grundsats beträder man en farlig väg, på hvilken man skulle möta allt flera föremål för löneförhöjning. Om man nu beviljar landtmäterisekreteraren den äskade löneförhöjningen, kommer ett annat år en annan tjänsteman, med lika många göromål som landtmäterisekreteraren men mindre lön än han, och åberopar likartade skäl för löneförhöjning, och höjer man lönen åt den ene, måste man äfven höja lönen för den andre tjänstemannen. Det har här blifvit yttradt att om landtmäterisekreteraren förut varit satt på svältkur det icke vore staten värdigt att låta ett sådant förhållande fort fara, men jag hemställer, huruvida en person med fast lön af 3,500 R:dr, hvartil sannolikt kommer någon sportelinkomst, kan med skäl sägas vara satt på svältkur. Jag yrkar bifall till Utskottets utlåtande i detta moment.

Herr Carl Ifvarsson: Hvad den äskade löneförhöjningen åt landtmäterisekreteraren beträffar, synes mig Utskottet hafva anfört så goda och tillräckliga skäl för sitt afstyrkande i detta fall, att jag icke behöfver vidlyftigt orda härom. Till dessa skäl vill jag dock lägga det, att jag anser det vara oklokt att bevilja löneförhöjning för vare sig den ene eller andre tjänstemannen, innan en fullständig reorganisation af de förvaltande embetsverken företages; ty gör man det, så dröjer det sannolikt länge med reformen, om den ens någonsin kommer till utförande. Vid en blifvande omorganisation af hela embetsverket kan man antingen indraga vissa tjänster eller vidtaga möjliga besparingar i lönen för den ene tjänstemannen och dermed höja lönen åt den andre, som deraf kan finnas vara i behof, hvadan ökade statsutgifter, åtminstone i allmänhet, kunna undvikas, för sådana ändamål som det ifrågavarande. Jag har väl hört yttras, att löneförhöjningen åt landtmäterisekreteraren skulle afse endast nästkommande år och icke bestämmas för all framtid. Jag har svårt, att förstå, hvarpå denna framställning grundar sig, då, såsom under öfverläggningen blifvit erinradt, göromålens ökande icke skulle bero på ärendenas antal utan fastheldre på deras beskaffenhet. Att något så beskaf-

fadt ärende, att det betingar en löneförhöjning, skulle under nästa år blifva föremål för denne tjänstemans behandling, har jag icke hört uppgifvas. Hade detta varit förhållandet, är det också tydligt att förhöjningen skulle afse icke ett år utan detta ärende, och om ett sådant ärende helt oväntadt kan förekomma två år härefter lika väl som detta eller nästa år, så finnes häri intet skäl för en *tillfällig* löneförhöjning. Äfven det anförda skälet, att andra med landtmäterisekreteraren likställde tjänstemän hafva större lön än han, bevisar icke, efter mitt förmenande, nödvändigheten att höja lönen för denne tjänsteman, utan man kunde då lika väl nedsätta lönen för de andre. Dessa skäl å ömse sidor synas mig i och för sig sjelf lika goda. Då det är fullkomligt ådagalagdt, att landtmäterigöromålen å landet äro i ständigt aftagande, är det klart att göromålen inom Landtmäteristyrelsen äfven måste minskas i samma mån, och sannolikt dröjer det ej så många år, innan vi finna oss icke behöfva så många tjänstemän inom styrelsen, som vi nu hafva. Om för ärendenas behöriga behandling och göromålens skötande endast t. ex. en eller ett par tjänstemän befinnas tillräckliga, kan man ju minska det nuvarande antalet, samt i följd deraf hafva bättre skäl att då höja lönen för denne eller desse som återstå.

Beträffande den föreslagna förhöjningen i landtmäterifiskaleus aflöning, så, tror jag tillräcklig anledning till den förmodan, att lönen ej är för liten, finnas i den omständighet, att nuvarande innehafvaren tillträdde denna befattning för endast ett och ett halft år sedan. Ansåg han lönen för ringa, hvarföre sökte han då denna tjänst? På samma gång som sportlerna minskas, minskas ju äfven göromålen, och sportlerna lära väl dessutom icke hafva minskats synnerligt mycket på denna korta tid. Något särskildt skäl till löneförhöjning åt denna tjänsteman finner jag således icke.

Jag instämmer alltså med dem, som påyrka bifall till Utskottets utlåtande i första momentet af denna punkt och reservanternas mening i afseende på andra momentet.

Herr Helander: Som flera rop på proposition nu höjts, ber jag att få yttra mig i största korthet. Då en af Stockholms stads representeranter fäst sig vid min uppgift om öfveringenjörens inkomster, finner jag ej skäl att undanhålla Kammaren den upplysning, att orsaken dertill att denne, emellan landtmäterisekreteraren och landtmäterifiskalen ställde, tjänsteman har så betydliga extra inkomster, är att söka deruti, att han dels fått befattning med rikets Ekonomiska karteverk, dels ock, i anledning af Kongl. Förordningen om medicinalvigter, i senare tider erhållit betydlig justering af sådana vigter.

Då Kammaren icke ansåg de båda momenten angående löneförhöjningar åt landtmäterisekreteraren och landtmäterifiskalen böra i ett sammanhang behandlas, måste jag vid mitt första uppträdande i denna fråga afstå från att då närmare orda om behovet af löneförhöjning åt sistnämnde tjänsteman; men som under diskussionen flere talare derom sig yttrat, för eller emot, ber jag att nu få nämna några ord ytterligare om hans göromål. Då man här framställt den åsigt, att skiftesgöromålens å landet aftagande skulle hafva väsendtligt inflytande på antalet af landtmäterifiskalens göromål, vill jag anføra ett bevis på motsatsen. Ehuru till

exempel i Skåne de egentliga skiftena slutat redan för några år sedan, inkomma det oaktadt ej mindre än 450 arfvodesräkningar årligen från dessa län till General-landtmäterikontoret, och detta antal utgör omkring en åttendedel af sådana räkningar för hela riket. Det åligger landtmäterifiskalen att i den mån tiden det medgifver granska dessa räkningar. Jag hemställer om ej detta är ett tillräckligt fält för denne tjänstemans verksamhet, då jag antager att endast de från Skåne inkommande räkningarne, derest de blifva föremål för en sorgfällig granskning, taga en persons hela tid i anspråk; åtminstone skulle han ej medhinna granskningen af räkningar från ytterligare två län.

Det var endast för att lemna denna upplysning, som jag begärde ordet.

Öfverläggningen öfver mom. a) förklarades nu vara slutad.

I enlighet med de yrkanden, som derunder blifvit gjorda, afgaf Herr Talmannen propositioner, såväl på bifall till Utskottets hemställan som på bifall till det förslag, Herrar F. Brusewitz m. fl. framställt i sin vid förvarande utlåtande (sidd. 16 och 17) fogade reservation. Då Herr Talmannen fann ja vara öfvervägande för den förra meningen, begärdes votering.

Uppsattes och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt under litt. a) i femte punkten af dess utlåtande N:o 15,

röstas ja;

Den det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, har Kammararen, med afslag å Utskottets hemställan, på det sätt bifallit Kongl. Maj:ts nådiga framställning i ämnet, att Kammararen såsom löneförhöjning åt landtmäterisekreteraren för år 1872 beviljat ett extra anslag af 500 riksdaler.

Vid denna omröstning blef, med 116 ja mot 38 nej, Utskottets förslag bifallet. •

Mom. b).

Herr Carl Ifvarson: På de skäl, jag anfört vid behandlingen af momentet a) i denna punkt, yrkar jag afslag på Utskottets hemställan om löneförhöjning åt landtmäterifiskalen.

Herr Helander: På de af mig nyss anförda skäl yrkar jag bifall till Utskottets hemställan i detta moment.

Herr Edström: Under diskussionen har, så vidt jag hört, icke blifvit erinradt, hurusom, sedan år 1867, landtmäterifiskalens verksamhet varit underlättad genom en till hans föfogande anställd, särskild amanuens; jag vill därför fästa Kammararens uppmärksamhet på denna omständighet, sammanlagd med det uti Utskottets utlåtande vitsordade, för öfrigt all-

mänt kända förhållande, att landtmäterigöromålen inom rikets län under tiden betydligt och oafbrutet förminskats. Af det ena och andra, och då fiskalens bestyr med de inom länen arbetande landtmätarnes förrättningar utgör en väsendtlig del af den honom åliggande verksamheten, måste således såsom en gifven följd antagas, att han vunnit icke obetydlig lindring i sina göromål. Likaledes beder jag få anmärka, att nu varande fiskalen, som enligt statskalendern innehaft sysslan endast sedan år 1869, för den korta tiden icke bör kunna hafva skäligen anspråk på ersättning för minskade sportler. Instämmande för öfrigt med Herr Dufva, yrkar jag afslag å Utskottets hemställan.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen framställde proposition på bifall till Utskottets hemställan och, då dertill allmänt svarades nej, dernäst proposition på afslag å samma hemställan. Den senare propositionen besvarades med öfvervägande ja, och hade Kammaren alltså afslagit den af Utskottet i förevarande moment föreslagna löneförhöjning.

Mom. c).

Herr Helander: På de skäl, som förut anförts i likartad fråga, yrkar jag afslag på Utskottets hemställan i detta moment och bifall till Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående ifrågasatta löneförhöjning.

Herr O. B. Olsson: I följd af Kammarens i detta sammanträde nyss fattade beslut i en likartad fråga yrkar jag bifall till Utskottets hemställan i detta moment.

Vidare anfördes ej. Utskottets förslag bifölls.

Punkterna 6—9.

Biföllos.

Punkten 10.

Herr Statsrådet Bergström: Jag har begärt ordet för att hemställa, att Kammaren ville godkänna beräkningen af det belopp, hvartill utgifterna för statens jernvägstrafik äro i Kongl. Maj:ts nådiga Proposition upptagna. Innan jag vidare inlåter mig i ämnet, vill jag dock angifva dels anledningen, hvarföre Kongl. Maj:t — eller rättare jag i mitt underdåniga anförande till statsråds-protokollet den 9 nästlidne Januari — icke motiverat den nedsättning jag ansett kunna med 100,000 R:dr göras i Styrelsens för statens jernvägstrafik beräkning af utgifterna, och dels nedsättningens verkliga, ehuru ej till fullo synliga belopp. Den 20 December nästlidna år inkom Trafikstyrelsen med approximativ beräkning af inkomster och utgifter vid statens jernvägstrafik under år 1872, i hvilken beräkning styrelsen höjt inkomstbeloppet från 6,500,000 R:dr, eller den inkomst, som beräknats för innevarande år, till jemnt 7,000,000 R:dr samt utgiftsbeloppet från 4,200,000 R:dr till 4,700,000 R:dr — hvar dan styrelsen således ansett, att utgifterna under år 1872 komme att ökas med 500,000 R:dr, motsvarande jemnt förhöjningen i inkomster.

Sedan jag vid kalkylens granskning funnit, att nedsättning i de beräknade utgifterna kunde göras, anmodade jag Trafikstyrelsen, såsom varande bäst i tillfälle att i detalj verkställa detta, att vidtaga en nedsättning häri, och återlemnade för sådant ändamål öfverslaget till styrelsen. Då detsamma efter verkställd nedsättning till belopp af 100,000 R:dr sedermera återkom till mig, var tiden för afgifvande af den Kongl. Propositionen så nära, att de specifika beräkningarne måste lemnas till tryckeriet för att hinna blifva färdigtryckta; och när jag derefter anställde den slutliga revisionen af Trafikstyrelsens beräkning af utgifterna och dervid kom till det resultat, att desamma, hvilka, på sätt jag ofvan nämnt, af styrelsen ursprungligen antagits uppgå till 4,700,000 R:dr, borde minskas med 200,000 R:dr, kunde utrymme för den erforderliga motiveringen af berörda minskning icke i tryckformarne beredas, med mindre en betydlig ombrytning egde rum, hvarigenom ett menligt uppehåll i tryckningen skulle förorsakats. Mina motiv till nedsättning med det nämnda beloppet 200,000 R:dr voro dels det, att bruttointkomsten å jernväg, enligt vanlig af erfarenheten bekräftad beräkningsgrund, anses böra lemna 33½ procent i behållning, hvadan det tillkomna nya inkomstbeloppet 500,000 R:dr icke borde antagas kräfva större utgifter än 333,333½ R:dr och således lemna i behåll 166,666½ R:dr, dels ock det att jag, i likhet med Stats-Utskottet, ansåg att med utvidgningen af Stehags station borde tillsvidare anstå, till följd hvaraf den derfor beräknade utgiften 30,000 R:dr borde från utgifterna uteslutas. Sammanligger man dessa båda belopp, erhålles i rundt tal en summa af 200,000 R:dr, eller just det belopp, hvarmed jag ansett en nedsättning i Trafikstyrelsens beräkning kunna göras, ehuru hälften af denna nedsättning ej är synlig i den Kongl. Propositionen. Nu har Utskottet hemställt, att anslaget för trafikens uppehållande borde minskas med ytterligare 200,000 R:dr. Jag får fästa uppmärksamheten derå, att här icke är fråga om att åstadkomma några besparingar, utan blott att uppgöra en approximativ beräkning af utgifterna under ett följande år. Vid en sådan beräkning måste det vara angeläget att tillse, det den behållna inkomsten af trafikmedlen verkligen kommer statsverket till godo, så att icke i något fall brist uppstår. Då Kongl. Maj:t vid innevarande års slut eller nästa års början skall fastställa specifik stat för jernvägstrafiken, då först kommer det rätta tillfället att, så vidt möjligt är, fastställa det verkliga beloppet, men sjelfva denna industris beskaffenhet och de många förhållanden, som på densamma inverka, medgifver icke bestämmandet af en omkostnadsstat fullkomligt adeqvät. Då Riksdagen år 1867 beslöt att hos Kongl. Maj:t anhålla om framläggande af årlig omkostnadsstat för jernvägstrafiken, uttalade Riksdagen i sin underdåniga skrifvelse den åsigt, att Riksdagen icke kunde förvänta någon exakt beräkning, utan hufvudsakligen afsåg, att villkoren för tjänstemännens anställande och grunderna för aflöningen bestämdes. Detta har ock skett genom den af Kongl. Maj:t den 17 September 1869 utfärdade instruktion för Trafikstyrelsen och aflöningsreglementet af samma dag. Man torde således icke kunna befara, att kostnaden för personalen obehörigt ökas, och det är ju förnämligast i afseende på personalens aflöning denna Kammare önskar att besparingar

göras under tidernas lopp genom indragningen af möjligen obehöfliga tjänster.

Den hufvudsakliga anledningen till förhöjningen i anslaget till utgifterna för jernvägstrafiken är, att den nordvestra banan, som, hvad angår den ofullbordade sträckningen mellan Carlstad och Arvika, först vid midten af innevarande år blir färdig och öppnas för trafiken, kommer att under hela nästkommande år från och med dess början trafikeras och således kräva drygare drift- och underhållskostnader. Trafikstyrelsen har i sitt memorial anfört de skäl, som tala för iakttagande af den största varsamhet vid beräkningen af nästa års utgifter och till hvilka skäl jag hänför mig. Derutöfver får jag, hvad särskildt angår nordvestra stambanan, erinra, att bandelen emellan Arvika och Norska gränsen hittills visat särdeles dåliga resultat. Inkomsterna derå hafva nemligen icke betäckt utgifterna. Förlusten å denna bansträckning, hållande i längd 3,8 mil, uppgick år 1868 till mera än 35,000 R:dr. Något bättre ställde sig visserligen förhållandet år 1869; men äfven sistnämnda års rörelse bragte en förlust af omkring 18,000 R:dr. Anmärkta förhållande manar till varsamhet vid beräkningen. Härtill kommer vidare den omständighet, att trafikmaterielen, synnerligast gamla lokomotiv, påkallar en betydlig underhållskostnad, enligt de specieia uppgifter härå, Trafikstyrelsen mig lemnat. Ytterligare torde jag få anmärka, att Trafikstyrelsen tagit i betraktande möjligheten att nästa år vidtaga anordningar för uppvärmande af jernvägskupéerna, äfven inom den tredje klassen, samt att med snälltågen kombinera persontåg, hvori äfven tredje klassens vagnar skulle ingå. Denna kombination skulle anordnas så, att den mindre bemedlade, som ej hade råd att bekosta dyrare biljett, än till tredje klassens vagnar, dock kunde på två dagar färdas genom landet, till exempel från Stockholm till Malmö, hvilken färd under närvarande tåganordning medtager tre dagar. Om Kammarern genom bifall till Utskottets förslag korsar Telegrafstyrelsens beräkningar i detta afseende, måste styrelsen kanske öfvergifva hvarje tanke på jernvägstrafikens utveckling i en tidsenlig riktning.

Jag vill för närvarande icke ingå i den af styrelsen framlagda approximativa kalkyls detaljer, utan hemställer endast, att Kammarern måtte godkänna Kongl. Maj:ts beräkning af utgifterna och förty höja anslaget till jernvägstrafiken från det af Stats-Utskottet föreslagna belopp, 4,300,000 R:dr, till 4,500,000 R:dr.

Herr Key: I Stats-Utskottets förevarande betänkande, pag. 7, förekommer ett citat af Trafikstyrelsens underdåniga utlåtande, hvaraf inhemtas, att beräkningen af de under år 1872 förestående utgifter "hvila på samma grunder som de, hvilka af styrelsen följts vid utgörande af föregående beräkningar". Går jag sedan längre in i Utskottets betänkande, så finner jag, att för år 1869 beräknades utgifterna för drift och underhåll till 3,943,000 R:dr 3 öre, men uppgingo endast till 3,463,395 R:dr 3 öre, och att således en besparing egt rum i den kalkylerade utgiften af 479,605 R:dr. Vidare inhemtar jag, att för år 1870 beräknades enahanda utgifter till 4,150,000 R:dr, men att desamma, enligt en för Januari—November exakt men för December approximativ beräkning, ut-

gjorde endast omkring 3,612,000 R:dr. Följaktligen understiger för sistlidna år den verkliga utgiften den kalkylerade med 538,000 R:dr. Då nu Trafikstyrelsen sjelf förklarar, att dess beräkning rörande 1872 års utgifter hvilat på *samma* grunder, som i sådant hänseende förut tillämpats, lärar häraf följa, att äfven den stat för statens jernvägstrafik, som nu föreligger, är rundligt beräknad och att, likasom besparingar uppstått i förut beräknade anslag till denna trafik, sådana antagligen böra kunna ega rum äfven i det nu ifrågavarande. Men jag vill icke obetingadt antaga detta förnufts slut, utan ber att, då Stats-Utskottet antyder, på hvilka poster besparingar enligt Utskottets åsigt kunna ske, få belysa detta vidare i detalj, tacksam emellertid för den förklaring, som Herr Civilministern nyss afgifvit, att han, förutom det belopp af 100,000 R:dr, som utgjorde den första officiella och definitiva nedsättningen, minskat utgiftsförslaget med ytterligare 100,000 R:dr, så att säga på enskild väg, innan staten för Trafikstyrelsen framlades för Riksdagen.

Lika med honom tror äfven jag för min del att, då Riksdagen fastställt vissa grunder för jernvägspersonalens aflöning, i enlighet med hvilka dessa tjänstemän äfven blifvit anställda, någon nedsättning på denna, så att säga, fasta utgiftspost svårligen hastigt kan ega rum. Men här finnas andra poster, der nedsättningar med ens kunna ifrågakomma, såsom t. ex. anslaget till extra betjening och tillfälliga biträden, till extra utgifter, till kontorskostnader, till resor, till sjukvård, till renhållning med flera dylika.

Stats-Utskottet har redan påpekat, att, då det nya stationshuset blir färdigt och styrelsen inrymd deruti, några egentliga hyresmedel af nämnevård beskaffenhet derefter icke böra för styrelsens räkning ifrågakomma. I utgiftsförslaget finnes äfven till utländska resor upptaget ett belopp af 5,000 R:dr. Det synes, som skulle det vara tillräckligt, om detta anslag bestämdes till samma belopp, som det anslag å extra stat till utrikes resor, hvilket är tilldeladt Väg- och Vattenbyggnads-korpsen att utgå med 2,000 R:dr för året, desto heldre som detta senare anslag afser att bereda tillfälle för korpsens medlemmar att taga reda på utländska företag i byggnadsväg, hvilka omfatta vida mera olikartade föremål, än jernvägens tjänstemän hafva att bese i utlandet. Jag föreställer mig äfven att på anslaget till tryckningskostnader, som är upptaget till 10,000 R:dr, omkring 10 procent ganska väl kunna afdragas och beloppet sålunda bestämmas till 9,000 R:dr. Allt detta är dock endast småplock. Jag tror, att äfven större, ja högst betydliga anslagsposter finnas att observera, hvilka, som man säger, skola "ta bättre", till minskning af utgifterna än de nu anförda.

Till stambananans underhåll och bevakning är nemligen beräknad en årskostnad af 933,717 R:dr, hvilket gör en kostnad för banmil af 9,181 R:dr. Vid Wexjö—Alfvestad-banan uppgår samma kostnad till endast 2,540 R:dr; vid Landskrona—Herrljunga-banan till 4,080 R:dr; och vid Ystad—Eslöf-banan till 3,407 R:dr. För Gefle—Dala-banan medgifver jag att omkostnaderna ställa sig vida högre, nemligen till 32,834 R:dr per banmil. Men man bör härvid komma ihåg, hvilka exceptionella förhållanden der under sista tiden egt rum, genom broars ombyggnad från trä till jern, samt 1869 en mycket betydlig omläggning af rails.

Öfvergår jag så till omkostnadernas förhållande till inkomsterna af statens jernvägstrafik, finner jag att utgiftsprocenten i förhållande till bruttoinkomsten uppgår till 55,7, under det att densamma vid Christianstad—Hessleholm-banan utgör 47,6 och vid Gefle—Dala-banan endast 44,8. Men, invänder man, det är helt naturligt, att utgiftsprocenten skall blifva lägre vid denna sistnämnda bana, då inkomsten af trafiken der är så betydligt större per banmil än på statens banor, ehuru fraktpriset per centner gods, 2½ öre, är lika för statsbanorna och Falu—Gefle-banan. Detta är en sanning; men förbises får ej heller att på Gefle—Dala-banan förekomma större lutningar än på statens banor, hvilket förhållande måste fördyra trafikeringen. Vidare är denna jernväg endast 8 mil lång, då statens banor hafva en utsträckning af 100 mil, hvaraf enligt mitt förmenande följer, att trafikeringskostnaden bör i viss mån vara större vid den förra banan än vid den senare, af samma skäl som t. ex. ett stort bolag alltid har mindre faux frais för sin förvaltning, proportionsvis taladt, än ett litet bolag.

Mitt antagande om möjligheten af ytterligare nedsättning i omkostnaderna för statens jernvägstrafik, oaktadt jag erkänner att bemödanden i sådan riktning under senare tider gjorts af Trafikstyrelsen, stödjer jag ytterligare på en annan jemförelse. Om jag nemligen slår upp Trafikstyrelsens berättelse för år 1869, finner jag der en uppgift på den personal, som användes vid banstationerna, t. ex. vid

Falköpings	25
Elmhults	12
Jönköpings	24
Nässjö	10
Herrljunga	30

hvilket antal måste förekomma hvar och en oinvid alldeles för stort. Då man emellertid måhända nekar dessa exempel någon betydelse, enär de blott upptaga personalen i klump vid nämnda stationer, och deri äfven ingå hvarjehanda tillfälliga arbeten, ber jag att få meddela några mera detaljerade uppgifter.

Om jag nemligen icke blifvit alltför oriktigt underrättad, utgjordes vid Eslöfs station under Augusti 1868 der anställd personal af 1 inspektor, 5 bokhållare, 2 extra bokhållare, 1 telegrafist, 1 biljettör, 12 ordinarie stationskarlar, 4 extra stationskarlar, och 2 nattvakter för en trafik utaf der mottaget och afsänt gods af endast 155,546 centner, ehuru stationen derjemte *passerades* af 278,713 centner gods från Ystad-banan och 390,136 från Landskrona-banan. Samtidigt härmed voro i Falköping, med en trafik af 250,209 centner, anställda 1 inspektor, 3 bokhållare, 1 telegrafist, 10 stationskarlar, 3 konduktörer och 1 kontorsvakt. Vid Elmhult 1 inspektor, 1 bokhållare, 1 biljettör, 1 extra bokhållare, 1 nattvakt, 5 stationskarlar, samt 8 extra arbetare för tågtjenst med trafik af 215,022 centner. Vid Nässjö 1 inspektor, 1 bokhållare, 5 stationskarlar, 1 extra arbetare för 171,728 centner. Om jag nu härmed jemför följande uppgifter, enligt nyss här i Kammaren mig tillhandakomna och meddelade telegrammer från trafikstyrelserna för Falu—Gefle-banan samt Köping—Hult-jernvägen, finnes vid Korsnäs, med en godsmängd af 4,000,000 centner, endast 2 bokhållare och 13 stationskarlar utom extra biträden; i

Falun 4 bokhållare och 11 stationskarlar; vid hufvudkontoret i Örebro för Köping—Hultbanan anställde 1 kamrerare, tillika kassör, 1 kontrollör, 1 bokhållare, ytterligare 1 bokhållare, för att vid behof tjenstgöra äfven vid stationerna, och 1 elev. I Köping, med en godstrafik af 800,000 centner, besörjes stationstjensten äfven för Uttersbergsbolaget. Der finnes 1 inspektor, 1 bokhållare, 1 telegrafist och 5 stationskarlar samt 1 budgosse. I Arboga 1 inspektor, 1 bokhållare, tillika telegrafist, och 3 stationskarlar. Jag finner således vid dessa enskilda banors stationer en personal, som icke ens uppgår till tredje- eller fjerdedelen af den, som ödar bort sin tid på stationer vid statens banor med en vida mindre trafik. Fördenskull synas ytterligare reduktioner både kunna och böra ega rum vid statens banor, samt yrkandet härom vara påkalladt af anförda exempel. Jag vill icke trötta Kammaren med vidare detaljer. Det anförda torde vara tillräckligt att motivera min anhållan om bifall till Utskottets förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Den föregående talaren har så tydligt ådalagt möjligheten af den nedsättning med 200,000 R:dr i förslagsvis beräknade anslaget till statens jernvägstrafik, som Stats-Utskottet här tillstyrkt, att någon vidare utredning af förhållandet icke torde erfordras. Emellertid är det med verklig tillfredsställelse man finner, att en åsigt beträffande nödvändigheten af inskränkningar å denna förvaltning, som man för några år sedan först tillåtit sig att här uttala och om hvilken mening man då stod temligen ensam, numera vunnit så stor terräng, att så betydliga besparingar, som här ifrågakommit, kunna påyrkas med utsigt att genomföras.

I fråga om det anmärkta slöseriet med tjenstebefattningar vid statens jernbanestationer har jag mig icke närmare bekant, hurudant förhållandet kan vara i allmänhet. Men hvad angår Ousby och Elmhults station samt södra stambanan känner jag den troligen bättre än någon annan af Kammarens ledamöter, och en sanning är, att der hålles en större tjenstpersonal än det verkliga behofvet kräfver. Men då det icke kan förnekas, att denna personal blifvit tillförsäkrad anställning, möter dock svårighet att få förhållandet ändradt när som helst, då det icke går an att vara så sträng i sina påståenden om indragningar, att de öfverflödiga tjenstemännen skola helt enkelt afskedas och ställas på bar backe. Då emellertid en mängd nya stationer nu skola öppnas, synes tidpunkten vara inne och tillfället böra begagnas att reducera antalet af tjenstemän vid de äldre stationerna till hvad behofvet ovilkorligt fordrar samt förflytta dem, som sålunda blifva öfverflödiga, till motsvarande befattningar vid de nya, på det att man icke längre må få orsak till dylika anmärkningar.

Jag finner för öfrigt af det af Kongl. Majt framlagda utgiftsförslaget för Trafikstyrelsen, att styrelsen begärt en summa af 30,000 R:dr till utvidgning af Stehags station. Jag har äfven någon kännedom om denna stations förhållanden, och för öfrigt kan en hvar af jernvägsstatistiken lätt inse dess beskaffenhet. Trafiken är inskränkt, emedan inga stora frakter der förekomma. Skulle stationen icke komma att flyttas, är jag också öfvertygad, att den i sitt nuvarande skick ganska länge skall fullkomligt motsvara ändamålet. I sammanhang härmed kan jag nämna, att
den

den plats vid Killeberg å södra stambanan emellan stationerna Elmhult och Ousby, som jag vid sistlidne riksdag tillät mig rekommendera till anhaltstation, nu håller på att bebyggas såsom hållplats för på enskild väg sammanskjutna medel. Det är anledning tro, att anläggningen kan göras för 20,000 R:dr och ändock erhålla sådant omfång, att den blir till utsträckningen lika stor som flera af statens öfriga mindre jernvägsstationer. Det torde vara skäl att afvakta, om denna nya station kan bringas till stånd för det här uppgifna priset, innan man anvisar ett belopp af 30,000 R:dr till utvidgning af en äldre station.

Hvad sjelfva anslagssumman vidkommer, kan det visserligen synas ligga mindre vigt uppå, om den blir bestämd i enlighet med regeringens eller med Stats-Utskottets förslag, då beräkningen icke inverkar på statsutgifterna. Jag kan dock icke inse, hvarföre man skulle beräkna utgifterna till 200,000 R:dr mera än Stats-Utskottet visat vara för trafikförvaltningen erforderligt under nästkommande år, isynnerhet som jag är öfvertygad, att, äfven om man går så långt i nedsättning af de beräknade utgifterna, dessa ändock skulle kunna reduceras med något etthundra tusental, så vida nemligen på förvaltningen icke användes större omkostnader än som oundgängligen erfordras. I fråga om maskinafdelningen är saken naturligtvis svårare att kontrollera, men i afseende å trafik- och banafdelningarne lärer förhållandet icke vara konstigare, än att en hvar någorlunda kan förstå hvad behofvet der kan påkalla. Jag tror derföre, att man gerna kan bifalla Herr Keys yrkande och jag hoppas på samma gång, att man, när styrelsen nästa gång framlägger sitt jernvägsstatsförslag, skall få i detsamma spåra ännu mera minskade omkostnader för förvaltningen, så vida styrelsen verkligen vill iakttaga större sparsamhet och det *kan* den, om den inskränker den öfverflödiga tjänstepersonalen vid trafik- och banafdelningen.

Herr Statsrådet Bergström: Oansedt den talare, som näst efter mig hade ordet, framdragit en mängd fakta, hvilka ådagalägga, att han med förkärlek egnat sig åt studiet af den specialitet inom statsförvaltningen, hvarom här är fråga, vågar jag dock i någon mån bestrida riktigheten af hans bevisning.

Hans första anmärkning innehöll, att, då Trafikstyrelsen kommer att inflytta i det nyuppförda stationshuset vid Clara, hyresutgifterna böra helt och hållet kunna inbesparas. Härtill svarar jag, att den väning, som är afsedd till embetslokal för nämnda styrelse, ännu icke är inredd samt att icke-ens medel blifvit för ändamålet anvisade. Men äfven om denna Riksdag skulle gå derom i författning, är det icke antagligt, att denna lokal kan blifva så iordningsställd, att centralstyrelsen kan i den inflytta förr än hösten 1872. Då hyresslaget är upptaget till 12,000 R:dr för år, kan följaktligen i lyckligaste fall endast ett belopp af 3,000 R:dr, motsvarande hyreskostnaden för tiden från 1 Oktober, som är den vanliga flyttningstiden, till årets slut, besparas å denna titel i Trafikstyrelsens utgiftsstat för nästkommande år. I Stats-Utskottets förevarande betänkande, der för öfrigt finnes i korthet antydd samma åsigt angående möjligheten af de ifrågavarande hyresmedlens indragning, förekommer i sammanhang

härmed en erinran derom, att "centralstyrelsens inrymmande i hufvudstationens lokal", enligt Utskottets mening, "utan tvifvel medgäfvade sådana förenklade anordningar i afseende på sjelfva förvaltningen, att icke obetydliga inskränkningar i tjänstemännens antal hos Styrelsen derigenom borde kunna vidtagas". I anledning häraf ber jag få meddela, att Trafikstyrelsen för närvarande är inrymd i en lokal, der de särskilda byråerna inom styrelsen redan äro sammanförda, så att jag icke rätt kan förstå, hvilken besparing styrelsens förflyttning till den nya lokalen skulle kunna medföra. Endast den särskilda telegrafstation, som styrelsen för närvarande måste hafva i sitt hus, blifver genom inflyttning i nya stationshuset öfverflödig och kan således indragas.

Den värde talaren anmärkte äfven, att det bland utgifterna vid statens jernvägstrafik under 1872 med 5,000 R:dr uppförda anslag till utländska resor vore oskäligt högt. Detta anslag varder dock begränsadt af Kongl. Majt genom den vid anslaget fogade bestämmelsen, att *högst* nu angifna belopp får för ändamålet disponeras, hvilket tillägg utmärker och förutsätter, att anslaget bör så samvetsgrannt som möjligt begagnas och blott undantagsvis anlitas till medgifvet maximibelopp.

Han jämförde vidare detta anslag med ett annat sådant, som är tilldeladt Väg- och Vattenbyggnads-korpsen, och han ansåg att förstnämnda till Trafikstyrelsens disposition ställda anslag borde kunna nedsättas till samma belopp, eller 2,000 R:dr. Med anledning häraf anhåller jag att få fästa uppmärksamheten uppå, att det extra anslag till Väg- och Vattenbyggnads-korpsen, som den aktade talaren här äsyftar och hvilket han mycket riktigt uppgifvit utgå med 2,000 R:dr om året, är bestämdt till stipendier åt unga män inom korpsen för utrikes resor i ändamål att utbildta sig i sitt yrke, då deremot det anslag till Trafikstyrelsen, som framkallat hans anmärkning, afser att, så fort någon ny upptäckt göres i främmande länder inom det område, som tillhör denna förvaltning, styrelsen må genast kunna utskicka någon lämplig och sakkunnig person för att göra sig derom underrättad. På sådant sätt har t. ex. maskindirektören i första trafikdistriktet helt nyligen under denna vinter blifvit utsänd till Tyskland att taga reda på de olika sätt att uppvärma jernvägskupéer, som praktiseras i utlandet. Den utgift, som å detta anslag kan för hvarje år ifrågakomma, är således å ena sidan till följd af det bestämda ändamålet för användningen omöjlig att på förhand beräkna; men å andra sidan är ock tydligt, att ingen anvisning å detta anslag kan ega rum utan särskildt gifven yttre anledning, som det ej beror på Styrelsen att framkalla, men hvilken, der den förefinnes, det icke torde vara med trafikens sanna intresse förenligt, att genom anslaget förminskning omöjliggöra för styrelsen att tillgodogöra sig för det allmänna. I de delar af den värde talarens bevisning, hvilka jag hittills upptagit till granskning, synes alltså någon synnerlig möjlighet till stora besparingar icke hafva blifvit af honom ådalagd.

Vidare har den ärade representanten riktat en anmärkning mot det under rubriken: "drift och underhåll" till 10,000 R:dr upptagna anslaget till tryckningskostnader, hvilket han anser utan olägenhet kunna nedsättas med 10 procent, eller 1,000 R:dr, och sålunda bestämmas till 9,000 R:dr. Möjligheten af en sådan förminskning vill jag icke bestrida, men derpå

lärer i allt fall dock icke vara mycket att bygga. Jag kan upplysa, att Trafikstyrelsen redan gjort en ganska betydlig reduktion af tryckningskostnaderna derigenom, att de fullständiga tabeller, hvilka förut åtföljt dess berättelse, numera icke tryckas i så stort antal exemplar som förut, utan endast biläggas några få af de tryckta exemplaren.

I fortsättningen af sitt anförande har den värde talaren såsom ett ytterligare stöd för yrkad nedsättning i beräknade anslaget till statens jernvägstrafik åberopat det förhållande, att vid Wexjö—Alfvestabanan underhållskostnaden per banmil understiger den, som finnes uppgifven för statens banor. Detta förhållande, som han anser anmärkningsvärdt, torde dock kunna ganska naturligt förklaras derigenom, att nämnda bana är till anläggningstiden yngre än åtskilliga delar af stambanorna, ty det ligger i öppen dag, att en yngre bana med nyare öfverbyggnad och mindre sliten materiel skall kosta mindre att underhålla än en äldre bana.

Hvad åter beträffar omkostnadernas förhållande till inkomsterna vid statens jernvägstrafik, fäster jag uppmärksamhet derå, att utgiftsprocenten visat sig vara i ständigt nedgående med undantag för trafikåret 1868, då särskildt ogynsamma omständigheter gjorde, att den ställde sig högre, samt att den numera sjunkit till 53 procent.

Gefle—Dala-jernväg, hvilken uppställdes såsom ett motexempel, värdt att efterfölja, har i anseende till ett synnerligen gynnande läge vida högre inkomst per banmil af sin trafik än någon af statens banor, och följaktligen måste vid en lika omsorgsfull förvaltning de så kallade faux frais och den relativa utgiftsprocenten öfverhufvud der blifva lägre. Det resultat till nackdel för statens jernvägsförvaltning, som den värde talaren velat hemta af denna jernvägsförvaltning, som den värde talaren kunna med hvarandra jämföras, torde alltså vara oegentligt och böra förfalla.

Påståendet, att en bana med stor utsträckning vore lättare att öfvervaka och borde i nämnda afseende proportionaliter kosta mindre än t. ex. samma Gefle—Dala-bana, kan jag icke heller biträda. Jag förmenar snarare, att förhållandet bör vara alldeles motsatt, och att den längre banan måste kosta mera att behörigen öfvervaka.

I öfrigt synes det mig, att, då den ärade anmärkaren sjelf vitsordat, att Trafikstyrelsen, vid det ådagalagda förhållande, att de fastställda specifika omkostnadsstaterna såväl för 1869 som 1870 i högst betydlig mån i verkligheten underskridits, visat ett allvarligt sträfvande att här åstadkomma besparingar, detta förhållande snarare borde vara förtjent af erkännande än föranleda till ytterligare prutningar. Varsamhet i sistnämnda afseende påkallas högt af det egendomliga, som karakteriserar denna förvaltning, nemligen att, om besparingarne utsträckas alltför långt, derigenom kunna föranledas stora olycksfall. Om någon större olyckshändelse skulle inträffa under pågående trafik och vid sådant förhållande ett skrik af förtviflan från anhöriga till de omkomne eller skadade gick genom landet, skulle åtminstone jag för min del känna tungt att bära på mitt samvete medvetandet att genom för långt drifven sparsamhet hafva i viss mån varit vållande till en dylik olycka. Redan finnes antalet af lokomotivförare under ogynsamma förhållanden otillräckligt. De äro för närvarande till den grad ansträngde till följd af det hårda vädret, att tjänst-

göringen endast med största svårighet kan upprätthållas, hvilket icke är något löst yttrande, utan ett faktum.

Jag vågar än en gång hemställa, att den af Kongl. Maj:t föreslagna beräkning af anslaget till statens jernvägstrafik måtte gillas, helst ett godkännande af dessa beräkningar icke utgör hinder för vidtagande af hvarje möjlig besparing, och det måste vara angenämare för statsverket att erhålla opåräknade inkomster, än att brist uppstår, hvilket skulle störa statsregleringen.

Herr Key: Jag ber om ursäkt att jag, oaktadt den sena timman, ånyo tager Kammararens uppmärksamhet i anspråk, men jag nödgas dertill af några yttranden i Herr Civilministerns sednaste anförande. Han sade att Trafikstyrelsens våning i nya stationshuset på norr icke kan blifva färdig förr än till hösten år 1872, och han bör naturligtvis känna denna sak bättre än jag, men mig förekommer det dock, som blefve arbetet med inredningen då alltför långt utdraget, enär såsom litet hvar kan förvissa sig genom att endast göra en promenad till Nya Kungsholmsbron, man redan nu hvarje dag ser rök uppstiga från skorstenarne å detta stationshus. Då man tillika vet att Kongl. Maj:t har rättighet att använda öfver-skottsmedlen å Nordvestra stambanan för påskyndandet af arbetet, så tror jag mig icke begå ett misstag, om jag påstår, att stationshuset bör redan under loppet af innevarande år blifva så pass färdigt, att Styrelsen dit kan inflytta.

Hvad som nämndes om tryckningskostnaderna m. m., det upprepar jag är jernförelsevis obetydligheter, men den öfverflödigt stora personalen å statens banor i jernförelse med den å de enskilda banorna, äfvensom att materielen å de förra är dyrare än å de sednare, detta betyder hundra tusentals Riksdaler.

Jag skulle i dessa båda hänseenden kunna regalera Herrarne med uppgifter snart sagdt huru länge som helst, och visa bland annat, att under det statens jernvägstrafik med stora verkstäder, hvilka icke alltid ega full sysselsättning, *inköper* sina vagnar, så *tillverka* flera af de enskilda bolagen med inskränkta resurser sina vagnar sjelfva på mellanstunder och till mycket billigare pris; jag skulle kunna visa att några riksdaler mindre på paret vagnshjul eller å centnern räls kunde motsvara räntan å en eller annan million af vår statsskuld, en och annan förändrad konstruktion af materielen inbespara belopp, om hvars betydenhet man knappast gör sig en föreställning; men för att blifva trodd härvidlag måste man vara fackman, samt för att icke göra sig skyldig till misstag i dessa detaljer, sjelf kunna pröfva dem, och dessutom — det må nu vara härmed huru som helst — som tiden är långt framskriden, vill jag icke till mina uppgifter, då jag förra gången hade ordet, lägga något vidare i sifferväg; jag skulle då alldeles missbruka Herrarnes tålmod.

I stället tillåter jag mig erinra att denna strid har öfverlefvat tvänne Civilministrar och fortsattes nu under den tredje, hvilket tillräckligt utvisar att den hvarken varit kort eller lätt vunnen.

Det torde tillåtas mig anföra några uttryck af ofvannämnde Herrar Civilministrar under de föregående åren denna fråga varit å bane, och derigenom på samma gång lemna ett svar på det bevekliga och vackra

vådande Herr Civilministern nyss gjorde till oss rörande de fruktansvärda vådor, som en ytterligare nedsättning i jernvägstrafikens stat skulle kunna innebära.

Civilministern yttrade 1868: "Man får icke förbise att med handhafvandet af rörelse å jernvägarne är förenadt ett stort ansvar. Tusentals personer trafikera jernbanorna hvarje dag och de olyckor, för hvilka de kunna blifva utsatta, äro till stor del beroende af anordningarne vid trafiken, hvarföre det icke torde vara skäl att minska den tillsyn, som är erforderlig för ordning och trygghet."

Civilministern yttrade 1869: "På klandret hafva emellertid följt ansträngningar till iakttagande af större hushållsaktighet och vinnande af besparing; och det är således ingalunda min mening att nu säga det klandret alltid och i alla afseenden varit obefogadt eller gagnlöst. Men det påstår jag — och jag hoppas att enhvar skall gifva mig rätt häri — att alla reduktioner böra ske med ytterlig omtanka och varsamhet för att icke de ofvannämnda fördelarne (ordning och säkerhet) skola äfventyras."

Civilministern yttrade 1870: "Men den omständigheten att indragningar redan skett, innebär icke, att indragningar allt fortfarande skola kunna ega rum, utan snarare må jag säga att hvarje skedd indragning har förminskat möjligheten af ytterligare sådana, enär man eljest slutligen skulle komma derhän att denna förvaltning sköttes för ingenting."

Det har icke varit min mening att med dessa citater af Herrar Civilministrars yttranden vilja säga, att de sökt vilsleleda representationen, eller att de sjelfva varit vilsleledde af underordnade, utan tror jag både att ministrarne härvidlag varit in bona fide, och att Trafikstyrelsen sjelf funnit sig förvånad öfver möjligheten af de indragningar, som den år för år blifvit föranledd att göra. Men jag tror också det vara *vår* pligt att med eller mot Herr Civilministerns vilja allt fortfarande understödja och framkalla de bemödanden, som i berörda riktning torde komma att göras, ifall vi sjelfve blott vilja. Dessa bemödanden skola icke uteblifva af den nuvarande Civilministern, å hvars goda vilja i detta hänseende vi hafva ett vackert bevis såväl i nu föreliggande kungliga förslag som i de 100,000 R:dr Herr Civilministern nyss erkände att han ytterligare borttagit från utgiftsstaten, ehuru de icke äro synliga i Kongl. Maj:ts Proposition; jag påstår likväl fortfarande, att, då trafiken gått sin jemna gång, oaktadt de gjorda indragningarne och utan att man behöft öfverstiga förslagsanslaget, hvilket tvärtom understigit, under det att kostnaderna ännu i många fall öfverskridit det behöfliga och hvad som i våra enskilda bolags jernvägar anses nödigt, i enlighet med hvad jag i mitt förra yttrande visade, man utan ringaste våda kan ytterligare nedsätta det nu äskade anslaget med 200,000 R:dr, såsom Stats-Utskottet föreslagit. Återstoden öfverstiger ändock fjolårets anslag, med 100,000 R:dr. Således anhåller jag fortfarande om bifall till Stats-Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Lindström: Lika svårt som det torde hafva varit för de fleste öfrige Kammarrens ledamöter, lika svårt har det äfven varit för mig att följa den siste värde talarrens omständliga sifferuppgifter. Icke heller har det för mig varit möjligt att följa den tankegång, som genomgått hans båda i denna fråga hafda anföranden. Under det han från

sin ståndpunkt prisat de lofvärda bemödanden, som af Trafikstyrelsen blifvit gjorda för reducerandet af utgifterna, har han icke desto mindre velat, såsom det heter, sätta knifven på strupen å denna styrelse, väl i den lofvärda afsigten att åstadkomma besparing, men utan att kunna åtminstone för mig göra klart, uti hvilka särskilda poster å staten nedsättning kan ske. Den omständigheten, att utgifterna för statens jernvägstrafik blifvit under de båda sista åren minskade med de af honom omnämnda summorna, visar att styrelsen gjort allt för att nedbringa kostnaderna, och under sådana förhållanden borde styrelsen ju hafva att påräkna ett förtroendevotum, men icke ett misstroendevotum. Må vara att utgifterna kunna än vidare nedsättas, hvilket jag icke kan bedöma, men dervidlag vill jag för min del icke bygga på detta "jag tror, jag tror" och på dessa lösa framställningar, som alltjemt göras såväl af den värde talaren som af åtskilliga andra, utan på detaljberäkningar, som ega större anspråk på tillförlitlighet och större trovärdighet. Utskottet säger att, ehuru trafikerandet af den under innevarande år färdigblifvande nordvestra stambanan naturligtvis kommer att medföra icke obetydliga utgifter, så finnas dock å andra sidan skäl att antaga, det tjänstepersonalen å de nuvarande stationerna är större än behovet kräver och att således, om denna öfverflödiga tjänstepersonal öfverflyttades till den nordvestra stambanan, ganska stora arvodesbesparingar derigenom skulle kunna åstadkommas. Allt detta och mycket annat dessutom antager man, utan att gifva något annat stöd därför än att "man tror" att sådant låter sig göra.

För min del vill jag förklara, att jag heldre tryggar mig vid Trafikstyrelsens, i detalj gående beräkningar, och som det dessutom är likgiltigt, huruvida ett förslagsanslag sättes något högre eller lägre. enär, i händelse besparing uppstår, denna redovisas och öfverlemnas åt statsverket, så finner jag tillräckliga skäl icke vara för handen att afstyrka bifall till det af Kongl. Maj:t för statens jernvägstrafik åskade anslagsbeloppet, utan anser mig pligtig att yrka bifall till detsamma.

Herr Grefve Sparre: I denna sena timme är det en pligt att vara mycket kort, och jag skall det. Jag har endast velat understödja Herr Keys yrkande, därför att min öfvertygelse, grundad på en mogen erfarenhet om jernvägstrafiken, öfverensstämmer med Utskottets och hans åsigt. Siste talaren har sagt, att, när man här icke kan bevisa nedsättningsens möjlighet, så stöder han sig heldre vid Trafikstyrelsens beräkning än vid Utskottets och enskilda representanters åsichter; men om de tvänne föregående Riksdagarne följt samma metod, så skulle vi sannerligen ännu haft trafikstaten uppe på samma höga ståndpunkt, i hänseende till utgifterna, som förut. Just därför att Riksdagen yrkat inskränkningar, hafva sådana blifvit gjorda, och därför är det med fullt skäl, som Riksdagen äfven nu kan göra detsamma. Jag har i dessa dagar sett en jernförelse, med yttersta noggrannhet uppgjord af en fullt kompetent person, mellan trafikkostnaderna på stambanorna och på de enskilda jernvägarne, och denna jämförelse utfaller så, att stambanorna äro utan all jämförelse dyrare än någon af de enskilda. Jag vill nu icke offentligent uppgifva namn och siffror, men för hvem helst, som vill se dem,

skall jag i tabellarisk form visa dem. Jag vet ganska väl, att Trafikstyrelsens berättelse visar andra siffror, hvilket kommer sig deraf, att stambanorna i allmänhet hafva större trafik; och derföre blir deras proportion mellan utgifter och inkomster mindre och på samma gång växer naturligtvis förhållandet mellan brutto- och nettoinkomsterna. Kostnaderna äro dock, såsom sagdt, i sjelfva verket större, och orsaken dertill är i främsta rummet öfverflödiga tjänstemän. Redan vid remissen af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående statsverkets tillstånd och behof påpekade jag hvilka indragningar som ytterligare kunna göras, och inskränker mig derföre nu till att endast hänvisa den siste värde talaren till hvad jag då i detta afseende anförde.

Man har sagt, att det vore likgiltigt om förslagsanslag sättas något högre än som behöfves, emedan besparingarne i alla fall utgå till statsverket; men, mine Herrar, när vi nu skola uppgöra en noggrann beräkning öfver statsregleringen, så är det icke likgiltigt, icke någon bisak, om man har 200,000 R:dr mer eller mindre att disponera; och om jernvägs-trafiken kan bestridas med 200,000 R:dr mindre än nu är begärdt, så vet jag icke hvarföre vi icke skulle utstryka denna siffra från statsutgifterna.

Dessa nu i korthet anförda omständigheter göra att jag tillstyrker bifall till Utskottets hemställan.

Herr Statsrådet Bergström: Den talare, som sist hade ordet, lofvade visserligen, vid remissen af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, att han skulle tåga, om han finge se en besparing af 300,000 riksdaler å utgifterna för jernvägs-trafiken. Oaktadt han då öfvertygades att hafva redan för år 1869 fått en besparing af 446,191 R:dr 11 öre, har han likväl nu åter tagit till ordet. Min mening är visserligen icke att med denna erinran binda honom vid tystnaden, ty det roar mig alltid obeskrifligt att höra honom, men jag nödgas bemöta hans nyss hafda yttrande, deri han uppger att förhållandet mellan inkomster och utgifter å stambanorna ställer sig ofördelaktigare än å någon enskild bana. Jag tillåter mig derföre att från "Sveriges officiella statistik i sammandrag", tryckt år 1870, hemta några hit hörande sifferuppgifter. Utgiftsprocenten var år 1868 å banorna:

Wenersborg—Uddevalla—Herrljunga	76,7.
Borås—Herrljunga	60,4.
Köping—Uttersberg	59,8.

(Denna bana är berömd för sin billighet.)

Köping—Hult och Nora—Ervalla	65,5.
Ystad—Eslöf	62,8.
Landskrona—Helsingborg—Eslöf	62,6.

Endast banan Kristianstad—Hessleholm företer en särdeles låg utgiftsprocent, nemligen 48,8; men också förvaltas denna bana särdeles ekonomiskt, enligt hvad känt är i hela Sverige.

Herr Grefve Sparre: Jag trodde mig tillräckligt tydligt, för att blifva förstädd, hafva sagt att Trafikstyrelsens berättelse är så uppgjord, att den icke visar samma resultat som det af mig anförda, nemligen derföre, att stambanorna hafva vida större trafik än de enskilda jernvägarne

och att således utgiftsprocenten blir mindre, Jag trodde icke att Herr Civilministern, som är högste chef för jernvägstrafiken, skulle behöfva upplysas derom, att trafikens dyrhet icke är beroende af trafikknadernas förhållande till bruttoinkomsten, utan af hvad varorna verkligt kosta att trafikera å den ena eller andra banan.

Öfverläggningen var slutad. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 11 och 12.

Blefvo likaledes bifallna.

Punkten 13.

Mom. a).

Herr Key: Jag får anhålla att Kammarens beslut i denna punkt måtte erhålla följande lydelse: "Med afslag å Kongl. Maj:ts nådiga framställning om anvisande af ett extra anslag å 2,000 riksdaler till understöd åt personer af mankønet, som genomgå fullständig lärokurs i boskaps uppfödande, skötsel och vård m. m.; biföll Kammaren hvad Utskottet i den förevarande punkten tillstyrkt." Utskottet har nemligen uteslutit detta anslag, men dervid icke uttryckligen sagt att det afslagits, och så tillvida icke gifvit en fullt riktig form åt sin hemställan.

Herr Rylander: Jag har icke begärt ordet för att yrka afslag å de här begärda anslagen, utan endast för att framhålla åtskilliga oegentligheter, som vid pristäffingar förekommit såväl å allmänna landtbruksmöten som å täflingsmöten för gödboskap. Att staten vid dylika tillfällen uppträder såsom täflare, anser jag icke vara i sin ordning, och icke heller att enskilde täflar om pris för redan belönda djur. För att få dessa oegentligheter afhjelpa, hemställer jag derföre, om icke Kammaren ville uti den skrifvelse till Kongl. Maj:t, hvori beslutet rörande denna punkt tillkännagifves, tillägga de orden, att "vid beviljandet af dessa anslag får Riksdagen uttrycka sin önskan, att Kongl. Maj:t vid medlens utlemnande täcktes foga den föreskift, att Staten tillhöriga djur icke må täfla om pris samt icke heller enskildes djur, som förut blifvit prisbelönda."

Herr Statsrådet Bergström: Jag har begärt ordet icke för att motsätta mig Utskottets nu genom Herr Key tydligare formulerade afstyrkande af Kongl. Maj:ts nådiga proposition i förevarande del, utan endast för att uttala mitt beklagande öfver att den upplysning, hvilken, enligt hvad i utlåtandet förmåles, meddelats Utskottet den 3:dje i innevarande månad, icke kommit mig tillhanda före aflåtandet af propositionen. Om jag egt tillgång till ifrågavarande upplysning, skulle jag visserligen icke hafva tillstyrkt äskandet af anslag för ifrågavarande ändamål, enär sådant anslag, enligt hvad af nämnda uppgift framgått, måste anses vara obehöfligt.

Öfverläggningen förklarades slutad. Kammaren fann, enligt Herr Talmannens hemställan, den af Herr Rylander ifrågasatta underdåniga skrifvelsen lämpligast böra göras till föremål för beslut, i sammanhang med föredragningen af nästföljande mom. b). I fråga åter om nu förevarande mom. a), blef Herr Keys förslag antaget, hvadan Kammaren, med afslag å Kongl. Maj:ts nådiga framställning om anvisande af ett extra anslag å 2,000 riksdaler till understöd åt personer af mankönet, som genomgå fullständig lärokurs i boskaps uppfödande, skötsel och vård m. m., bifallit hvad Utskottet i mom. a) tillstyrkt.

Mom. b) bifölls. Det af Herr Rylander framställda, här ofvan omförmälda förslag till underdånig skrifvelse afslogs. Mom. c) bifölls.

Punkten 14.

Mom. a).

Bifölls.

Mom. b).

Herr Nordenskiöld: Oaktadt tiden är långt framskriden, nödgas jag några ögonblick taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk för att förorda min förevarande, af Stats-Utskottet afstyrkta motion. Anledningen till detta mitt förslag är ett, äfven af Utskottet erkändt förhållande, nemligen att vi under tretton år utgifvit omkring 60,000 riksdaler årligen, d. v. s. inalles öfver en half million för geologiska undersökningar i vårt land, och att de resultat, som med dessa betydliga penningeuppföringar vunnits, hittills icke motsvarat de förväntningar, man skäligen kunnat hysa om desamma.

Emedan dessa undersökningar naturligtvis måste intressera en hvar, som sysselsätter sig med vårt bergsväsende eller med kunskapsgrenar, som stå i sammanhang dermed, har jag särskildt känt mig manad att söka taga reda på orsaken till detta mindre gynsamma resultat. Jag tror mig hafva funnit den och jag har i min motion föreslagit en utväg till åstadkommande af en förändring till något bättre.

Hade jag föreslagit en åtgärd mera definitiv, t. ex. om jag hade direkt påyrkat en förändrad organisation för den geologiska byrån, så skulle det mindre förvånat mig, om Stats-Utskottet, som naturligtvis är alltför upptaget för att kunna i detalj pröfva nya organisationsförslag, hade afstyrkt bifall till motionen; men något sådant innefattas icke i min motion, utan jag har i den endast begärt att Riksdagen måtte till *Kongl. Maj:ts nådiga pröfning* hemställa, huruvida icke lämpligt vore att förena det geologiska karteverket med Riksmuseum för att liksom dettas olika afdelningar ställas under Kongl. Vetenskapsakademiens inseende. Enligt min åsigt — och jag kan försäkra att den delas af många vetenskapsmän i vårt land — skulle en sådan åtgärd verka gagneligt, så att de geologiska undersökningarne komme att lemna det goda resultat, man är berättigad att af dem förvänta; och jag tror mig hafva i motionen angifvit goda skäl derför.

Ännu några ord med afseende å den sparsamhet, om hvars nödvändighet här så ofta talas. Man kan spara på två sätt, antingen genom att ej bevilja eller indraga sådana anslag, som icke medföra motsvarande nytta, eller ock genom att tillse det de utgifter, som göras, verkligen åstadkomma det dermed åsyftade resultatet. Med mitt förslag har jag åsyftat en sparsamhet såväl i det ena som andra afseendet. Om den geologiska byrån skall kunna åstadkomma något af verklig nytta, måste den nemligen hafva tillgång till ett betydligt bibliotek, till stora mineralogiska, zoologiska och palæontologiska samlingar, hvilka, för att vara fullständiga, måste omfatta äfven utländska föremål; och alla dessa samlingar kunna icke vårdas och skötas för intet, utan måste, derest den geologiska byrån fortfarande skall stå så isolerad, som nu, ett extra anslag för detta ändamål beviljas, eller ock måste en betydlig del af det anslag, som är afsedt för byråns egentliga arbeten, dertill anlitas — något som alldeles icke kommer i fråga, om byrån genom förening med Riksmuseum och Vetenskapsakademien får omedelbar tillgång till dessa institutioners utomordentligt rika museer och bibliotek.

Jag får dessutom erinra derom, att, i fall en underdånig hemställan till Kongl. Maj:t i det syfte, hvarom här är fråga, beslutas, så kommer förslaget, innan det af Kongl. Maj:t bifalles, naturligtvis att underställas chefens för geologiska byrån och Vetenskapsakademiens pröfning, och om det dervid visar sig att några verkliga, af mig ej förutsedda hinder för förändringen möta, så kommer föreningen naturligtvis icke till stånd, men förslaget har i allt fall icke i någon mån inverkat menligt. Jag yrkar derfore, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan i denna punkt, måtte bifalla min motion.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 15.

Herr Fredrik Pettersson från Kalmar län: Det lärer antagligen icke tjena till mycket att göra detta ämne till föremål för diskussion, vid det förhållande, att Stats-Utskottet afslagit min framställning i frågan; men vanligen vill man icke låta sina motioner i tysthet begravas, och detta är anledningen, hvarför jag be att få yttra några ord. Utskottet har i sitt Utlåtande intagit en uppgift att stuteriets afkastning under åren 1858—1867 i medeltal uppgått till 23,648 R:dr. Denna uppgift grundar sig dock på ett misstag, ty om man ser efter i det betänkande, som de för stuteriväsendets ordnande tillsatta komiterade afgifvit, å hvilket betänkande Utskottet stödt sin förutnämnda sifferuppgift, finner man å sidan 103, att bemålde komiterade icke haft något bestämdt påstående i denna del, utan blott uppgjort en ungefärlig kalkyl af de inkomster, som komiterade ansett kunna vara att påräkna af ifrågavarande stuteri, såvida stuteriet blefve ordnadt på det sätt som komiterade föreslagit, men som detta ännu icke skett, torde man finna att nämnde uppgift af Utskottet är af ganska ringa värde. Till bevis för detta mitt påstående om samma siffras otillförlitlighet skall jag be att få meddela en af mig från Stuteri-öfverstyrelsen bekommen uppgift å medel, som under

sednare åren för Ottenby stuteris behof utanordnats, och hvilken uppgift utvisar, att sagde medel uppgått:

år 1861 till	R:dr	6,000: —	
” 1862 ”	”	7,000: —	
” 1863 ”	”	5,000: —	
” 1864 ”	”	7,104: 89.	
” 1865 ”	”	11,000: —	
” 1866 ”	”	15,700: —	
” 1867 ”	”	12,730: —	
” 1868 ”	”	18,500: —	
” 1869 ”	”	29,250: —	och
” 1870 ”	”	22,000: —	

Häraf framgår ju tydligt och klart, att någon behållning vid stuteriet under berörda år alldeles icke förefunnits, ty om så varit förhållandet, så hade naturligtvis icke förut angifna summor behöft att för stuteriets behof från Stuteri-öfverstyrelsen utanordnas. Uti en tid sådan som denna, då man, såsom vederbör, bör söka att göra besparingar på alla håll, der sådana kunna göras, anser jag för min del särdeles önskligt, att detta stuteri indrages, då det visat sig, att den nytta det medför på långt när icke motsvarar de dryga utgifter man för detsamma får vidkännas. Förr i tiden var hästracen på Öland ganska god och särdeles uthållig, nu åter, sedan den blifvit uppblandad med Ottenby race, så har det förhållande inträffat, att, när man kommit på en marknad och vill sälja en häst, fråga framställts af spekulanter: “är han af Ottenby race”? Svaras då ja dertill, så har det händt att handeln uteblifvit. En så dålig inverkan har detta stuteri haft på traktens hästrace. Sedan dels landstingen och dels hushållningssällskapen inom riket tagit saken så väl i betraktande och synnerligen vårdat sig om hästafvelns förbättrande, torde man deraf fullkomligt finna att de kostsamma stuterierna numera äro öfverflödiga. Mycket skulle härom kunna sägas, men för att icke upptaga tiden, vill jag endast med ett par ord vidröra några andra olägenheter, som vållas af detta stuteri. I följd af den stora arbetspersonal, som vid stuteriet erfordras, lockas en mängd folk dit från alla håll i riket för att söka arbetsförtjenst. En del af dessa vinna visserligen anställning vid stuteriet, men en stor del, som icke der kunna antagas, sysselsätta sig först någon tid med tillfälligt arbete i trakten och falla sedan fattigvården till last. Sedan der vid stuteriet förut befintliga byggnader numera äro afbrunna, så faller af sig sjelf, att, i händelse ej stuteriet indrages, nya åbyggnader skola der uppföras, och då dessa sannolikt skola byggas, såsom man säger, efter tidens kraf, det vill säga, mycket dyrbarare än förut, så är det antagligt, att brandstodsersättningen icke på långt när blifver tillräcklig dertill, utan kommer att för ändamålet erfordras en ganska stor summa penningar, som i så fall ytterligare drabbar staten. Jag vill icke vidare förlänga diskussionen, utan yrkar afslag å Utskottets Betänkande och bifall till min i ämnet väckta motion.

Herr Lyttkens: Jag vill blott nämna, det jag anser att motionären har ganska många och talande skäl för sin framställning, men då Första

Kammaren, enligt hvad jag inhemtat, redan afslagit motionen, torde densamma här ej heller kunna föranleda något resultat. Jag vill derföre icke framställa något yrkande.

Herr Per Nilsson i Espö: I likhet med föregående talare kan jag icke finna annat, än att motionen har ganska mycket skäl för sig; men som enligt hvad siste talaren upplyst, motionärens framställning blifvit afslagen i Första Kammaren, lärer densamma icke kunna föranleda till något annat resultat i denna Kammare. Men nog förefaller det besynnerligt, att man använder en så stor egendom som Ottenby på det sätt som nu sker, då den erbjuder högst ringa fördelar för staten. Det skulle vara vida bättre för vinnande af det åsyftade målet, hästafvelns förbättrande, om man bortarrenderade egendomen och använde de medel, som derigenom inflöto, till utdelande af premier åt dem, som vinnlade sig om hästrasens förädlande. Mycket skulle kunna anföras i detta ämne, men det tjenar icke något till att vidare utreda frågan, då utgången af densamma redan är gifven. Jag har blott velat uttala min enskilda åsigt, och det var anledningen till mitt yttrande.

Herr Lars Persson: Jag har visserligen icke någon speciel känne-dom om det stuteri, som här är i fråga, men deremot känner jag till ett stuteri, som ligger i närheten af min hembygd, och på grund af den erfarenhet jag derom vunnit, tror jag, att stuterierna icke medföra den nytta, som motsvarar den kostnad man på dem nedlägger. Jag hyser samma åsigt i frågan, som de föregående talarne, och ehuru jag vet, att ingenting nu kan åtgöras, då motionen redan blifvit af Första Kammaren afslagen, vill jag dock omnämna, det jag hyst den förhoppning, att, då Ottenby stuteri nyligen nedbrunnit, man icke skulle åter uppföra det-samma. Visserligen säges i det af komiterade för stuteriväsendet afgifna betänkande, att ifrågavarande stuteri lemnat såväl de talrikaste som de bästa remonterna, men det tycktes ej heller vara så alldeles helt dermed, då i betänkandet, sidan 64, säges: "dock hafva de sista åren mindre ädla figurer med tunga hufvuden och slappare rörelser derifrån oftare före- kommit, så att fråga framställes, om fullblodet på detta stuteri rätt vårdas". Jag vill icke yttra mig vidare, emedan jag i alla fall icke kan vinna något dermed, men har dock velat uttrycka min mening i frågan.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan och dels afslag derå samt bifall till Herr F. Petterssons motion i ämnet. Då propositioner framställdes enligt dessa yrkanden, förklarades ja öfvervägande för bifall till Utskottets förslag. Votering begärdes. Följande omröstningsproposition blef då uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 15:e punkten af dess Utlåtande N:o 15,

röstas ja;

Den det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit det förslag, som blifvit framställt i Herr F. Petterssons motion N:o 118.

Omröstningen visade 49 ja mot 81 nej och hade alltså Kammarrens beslut utfallit enligt nej-propositionens lydelse.

Herr *Hæggström* anhöll att i protokollet få antecknad, det han icke deltagit i omröstningen.

Punkterna 16—22.

Biföllos.

Punkten 23.

Lades till handlingarne.

De vid Utlåtandet fogade tabeller godkändes, under förbehåll om iakttagande af de sifferändringar deri, hvilka blefve en följd af Kammarrens nu fattade beslut.

§ 4.

Herr Anders Johansson, som begärt ordet, afgaf motion om vissa ändringar i de genom Kongl. Maj:ts nådiga proposition N:o 21 föreslagna grunder för aflöning af lärare vid folkskolor och småskolor.

Motionen, hvilken erhöi ordningsnumret 190, blef på begäran bordlagd.

Kammarrens ledamöter åtskiljdes kl. $\frac{3}{4}$ 12 e. m.

in fidem
H. Husberg.
